

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

OPRÁVNĚNÉ POUŽITÍ ZBRANĚ

Autor práce: Jiří Jergl, DiS.
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z.ú.
Žižkova 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jiří Jergl, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Oprávněné použití zbraně

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: *Authorized Use of Weapon*

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2019

CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE:

1/ Provedení analýzy podmínek, za nichž lze oprávněně použít zbraně a jejich následná aplikace na konkrétní případ z praxe.

2/ Komparace české právní úpravy institutu oprávněného použití zbraně s odpovídající právní úpravou ve vybrané zemi EU – výstup v podobě grafického znázornění jednotlivých odlišností právních úprav a případná formulace návrhů *de lege ferenda*.

Student: Jiří Jergl, DiS.	25. 10. 2019 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.	25. 10. 2019 datum	 podpis

Schvalují zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	25. 11. 19 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	26. 11. 19 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	2. 12. 2019 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce, kterým je JUDr. Jiří Hruška, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

JERGL, J. *Oprávněné použití zbraně : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 68 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Klíčová slova: oprávněné použití zbraně, okolnosti vylučující protiprávnost, trestní zákoník, zbraň, bezpečnostní sbory, ozbrojené síly, policie, Slovensko.

Bakalářská práce zkoumá problematiku oprávněného použití zbraně, které představuje jednu z pěti okolností vylučujících protiprávnost, obsažených v trestním zákoníku. Příslušné ustanovení přitom odkazuje na množství právních předpisů, které upravují činnost bezpečnostních sborů a ozbrojených sil, jejichž příslušníci jsou oprávněni zbraň použít. Po katalogizaci těchto právních norem, byly podmínky pro použití zbraně nejprve porovnány s příslušnými ustanoveními zákona o Policii České republiky. Následně pak byly veškeré situace, ve kterých může dojít k použití zbraně policistou, podrobně analyzovány. Závěrečná část práce je věnována komparaci české právní úpravy institutu oprávněného použití zbraně s právní úpravou platnou ve Slovenské republice.

ABSTRACT

JERGL, J. *Authorized Use of Weapon : Bachelor Thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2020. 68 p. Supervisor: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Key words: authorized use of weapon, circumstances excluding illegality, criminal code, weapon, security corps, armed forces, police, Slovakia.

The bachelor thesis examines the issue of authorized use of a weapon, which represents one of the five circumstances excluding illegality contained in the criminal code. The provision in question refers to a number of laws governing the activities of security forces and armed forces whose members are authorized to use the weapon. After cataloging these legal standards, the conditions for using the weapon were first compared with the relevant provisions of the Police Act of the Czech Republic. Subsequently, all situations in which the use of the weapon by a police officer may have been analyzed in detail. The final part of the thesis is devoted to the comparison of the Czech legal regulation of the institute of authorized use of the weapon with the legal regulation valid in the Slovak Republic.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Protiprávnost a okolnosti vylučující protiprávnost	12
2.1 Protiprávnost	12
2.2 Okolnosti vylučující protiprávnost.....	13
2.2.1 Krajní nouze	15
2.2.2 Nutná obrana	16
2.2.3 Svolení poškozeného.....	17
2.2.4 Přípustné riziko	18
2.2.5 Oprávněné použití zbraně	18
3 Oprávněné použití zbraně z pohledu jednotlivých bezpečnostních sborů a ozbrojených sil	20
3.1 Policie České republiky.....	20
3.2 Celní správa České republiky.....	21
3.3 Vězeňská služba a justiční stráž České republiky.....	22
3.4 Obecní a městská policie	23
3.5 Generální inspekce bezpečnostních sborů.....	24
3.6 Ozbrojené síly České republiky	25
3.7 Vojenská policie	26
3.8 Zpravodajské služby České republiky.....	26
3.9 Myslivecká stráž.....	27
4 Pojem „zbraň“	30
4.1 Obecná definice výrazu „zbraň“.....	30
4.1.1 Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu	32
4.2 Pojem zbraně z pohledu zákona o Policii České republiky.....	35

5	Možnosti oprávněného použití zbraně příslušníky bezpečnostních sborů a ozbrojených sil	37
5.1	Situace v nichž je policista oprávněn použít zbraň	38
5.1.1	Nutná obrana a krajní nouze	39
5.1.2	Zadržení nebezpečného pachatele.....	40
5.1.3	Překonání aktivního odporu směřujícího ke zmaření závažného zákroku	42
5.1.4	Odvracení násilného útoku, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt anebo prostor	43
5.1.5	Nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek	44
5.1.6	Po použití donucovacích prostředků hrozba namířenou střelnou zbraní a varovného výstřelu	47
5.1.7	Zneškodnění zvířete	48
5.2	Povinnosti policisty před použitím zbraně	48
5.3	Povinnosti policisty následující po použití zbraně	50
5.4	Zárok pod jednotným velením	50
5.5	Povolání vojáků, příslušníků Vězeňské služby České republiky a Celní správy České republiky k plnění úkolů policie.....	52
5.6	Oprávněné použití zbraně policistou v praxi.....	53
6	Srovnání oprávněného použití zbraně v České republice a na Slovensku	55
6.1	Srovnání podmínek pro použití zbraně policistou v České republice a na Slovensku	58
6.2	Oprávněné použití zbraně na Slovensku v praxi	59
	Závěr	61
	Seznam použitých zdrojů	63
	Ostatní zdroje	67
	Seznam zkratk	68

Úvod

Skutečnost, že stát prostřednictvím svých bezpečnostních sborů a ozbrojených sil plní úkoly vyplývající z jeho bezpečnostní politiky, kterými jsou zejména ochrana celospolečenských zájmů a hodnot, obrana suverenity, územní celistvosti a obrana před vnějším napadením, by se dala s trochou nadsázky nazvat státním monopolem na násilí.

V našem právním řádu jsou však vymezeny situace, ve kterých mohou násilí legálně užít rovněž běžní občané. V těchto případech pak hovoříme o okolnostech vylučujících protiprávnost. Ideálním prostředkem k páčání násilí jsou zbraně, zejména pak zbraně střelné, které lze užít rovněž i při obraně, má-li být dostatečně účinná. V souvislosti s okolnostmi vylučujícími protiprávnost, může být střelná zbraň použita ve třech případech, a to za podmínek krajní nouze, nutné obrany a při oprávněném použití zbraně. I zde však existuje jakási výjimka z výjimky, kterou tvoří právě posledně jmenovaný institut oprávněného použití zbraně, jenž je opět vyhrazen pouze příslušníkům bezpečnostních sborů a ozbrojených sil.

Dalším narušením tohoto státního monopolu na legitimní násilí je fakt, že mnoho záležitostí značného politického významu, již není rozhodováno vládou ani parlamentem, nýbrž takřkajíc „o nás bez nás“ v Bruselu. Tato skutečnost se pak dotýká i podmínek pro držení zbraní, což je v současné době velice aktuálním tématem, a to právě s ohledem na restriktivní přístup ze strany Evropské unie, týkající se omezování možností legálního držení střelných zbraní soukromými osobami.

Tato bakalářská práce je věnována institutu oprávněného použití zbraně, které je jednou z okolností vylučujících protiprávnost, dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“). Institut oprávněného použití zbraně se svým pojetím od ostatních okolností vylučujících protiprávnost zásadně odlišuje tím, že příslušné ustanovení trestního zákoníku přímo nedefinuje podmínky, za kterých je použití zbraně přípustné. Na místo toho pouze odkazuje na „jiné právní předpisy“, ve kterých jsou pak konkrétní podmínky pro oprávněné použití zbraně taxativně vymezeny. Těmito právními předpisy se rozumí právní normy upravující činnost jednotlivých bezpečnostních sborů a ozbrojených sil. Nejedná se tedy o nějak pevně ohraničenou množinu právních předpisů, jelikož jejich výčet může být v budoucnu doplňován.

Úvodní část bakalářské práce je věnována obecné charakteristice všech okolností vylučujících protiprávnost. Další část je pak věnována jednotlivým právním normám, na které odkazuje blanketní ustanovení § 32 trestního zákoníku, upravující institut oprávněného použití zbraně. Jelikož nejvýznamnějším předpisem upravujícím použití zbraně je bezpochyby zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o policii“), který obsahuje nejpodrobnější přehled jednotlivých situací, jež použití zbraně umožňují, jsou s tímto ostatní právní předpisy vzájemně porovnávány. Dále je v práci vymezen pojem „zbraň“, zejména pak zbraň střelná, a to hlavně z pohledu současné legislativy. Stěžejní částí bakalářské práce je pak analýza jednotlivých situací, ve kterých mohou příslušníci bezpečnostních sborů a ozbrojených sil zbraň použít. Závěrečnou část tvoří vzájemná komparace právní úpravy institutu oprávněného použití zbraně v České republice, s odpovídající právní úpravou platnou na Slovensku.

Informace k uvedené problematice budou čerpány především ze současných platných právních norem, související judikatury, odborné literatury, a také z internetových zdrojů.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Bakalářská práce se zabývá problematikou oprávněného použití zbraně, jako jedné z okolností vylučujících protiprávnost, zakotvených v českém právním řádu. Nejprve bylo nezbytné vytvořit přehled právních norem, na které příslušné ustanovení trestního zákoníku odkazuje. Jedná se o zákony upravující činnost bezpečnostních sborů a ozbrojených sil, jelikož pouze jejich příslušníci mohou oprávněně zbraň použít. Dále byla věnována patřičná pozornost samotnému pojmu „zbraň“. Cílem bakalářské práce je provést analýzu podmínek, za nichž lze oprávněně použít zbraň a poskytnout tak ucelený pohled na institut oprávněného použití zbraně. Analytická část bakalářské práce je věnována rozboru všech situací, za kterých mohou příslušníci Policie České republiky (dále jen „policie“), zbraň použít. Na závěr bude provedena vzájemná komparace tuzemské právní úpravy institutu oprávněného použití zbraně s odpovídající právní úpravou na Slovensku.

Pro dosažení stanovených cílů byly uplatněny tyto metody:

- studium právních předpisů, odborné literatury a internetových zdrojů,
- jako základní metoda zpracování bakalářské práce byla použita teoretická analýza doplněná o další logické metody,
- v závěrečné části práce bylo využito komparační metody.

2 Protiprávnost a okolnosti vylučující protiprávnost

2.1 Protiprávnost

Pojem „protiprávnost“ není v žádném právním předpisu definován, a to i přesto, že je zákonem výslovně stanovenou podmínkou, bez níž by jednání pachatele nebylo možné za trestný čin označit. Následující podkapitola je proto věnována osvětlení významu tohoto právně neurčitěho pojmu.

Jedním z nejdůležitějších úkolů trestního práva je ochrana celé společnosti, ale rovněž i jednotlivců, před trestnými činy a jejich pachateli. „Úlohou trestního práva je ochrana společnosti před trestnými činy. Účelem trestního práva není pouze represe (tj. újma, kterou je pachatel povinen za spáchaný trestný čin strpět), ale též hrozba touto újmu (sankcí).“¹ „Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.“² Toto formální pojetí vyžaduje, aby jednání bylo v zákoně výslovně za trestný čin označeno a vykazovalo zákonem stanovené znaky, kterými jsou například věk, přičetnost a forma zavinění. Současně s tím musí dojít i k naplnění znaků konkrétní skutkové podstaty trestného činu.

Obligatorní podmínkou toho, aby jednání bylo možné za trestný čin označit, je v neposlední radě rovněž i jeho protiprávnost. Protiprávním činem se rozumí takové jednání pachatele, které v rozporu s právem, případně vyplývá z neplnění zákonné povinnosti. Požadavek protiprávnosti, jako jedné z podmínek trestnosti činu, má základ Ústavě České republiky, kde je uvedeno, že: „Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“³ Z uvedené definice pak současně nepřímo vyplývá rovněž povinnost občanů dodržovat zákony.

Po formální stránce je pak protiprávnost vyjádřena nejen jednáním v rozporu s trestním zákoníkem, ale rovněž i jednáním odporujícím dalším právním normám, na

¹ NOVOTNÝ, F. *Právo na sebeobranu*. Praha: LexisNexis CZ, 2006. 114 s.

² ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 1-464. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>.

³ ČESKO. Ústavní zákon ČNR č. 1 ze dne 16. prosince 1992. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1993, částka 1, s. 1-16. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5989>>.

kteře trestn zákoník odkazuje. Protiprávnost m vsak také i materiln stránku, kteřa je naplněna tehdy, pokud jednání vykazuje alespon minimln stupen spoleensk škodlivosti. Trestn odpovědnost by se totiž měla vztahovat jen na skuten zvan případy, jako prostředek tzv. ultima ratio. Jedná se o naplnění zásady subsidiarity trestn represe, definovan v trestnm zákoníku: „*Trestn odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojen lze uplatnovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“⁴ Uplatnnm odpovědnosti podle jiného právního předpisu se pak rozumí například sankce za přestupek nebo sprvn delikt, či náhrada škody v občanskoprávním řízení. „*Podmínky trestnosti činu je třeba interpretovat ve svtle principů a zásad trestnho práva, mezi které patří i zásada subsidiarity trestn represe, respektive princip ultima ratio. Dle tohoto principu se prostředky trestnho práva mají a musejí uıvat tehdy a jen tehdy, pokud uıt jiných prostředků právního řádu nepřchz vvahu, neboť jı byly vyčerpány nebo jsou zjevn neinn či nevhodn. Uıt trestněprávního postupu, aniž by byly použity dostupné ainn prostředky jiných právních odvětví (zejména soukromoprávní prostředky, přpadn sankce sprvn), by odporovalo zásadě subsidiarity trestn represe. Ta vyžaduje, aby stát uplatnoval prostředky trestnho práva zdrenliv, tedy jen v případech, kde jin prvn prostředky selhávají nebo nejsou efektivn.*“⁵

2.2 Okolnosti vylučující protiprávnost

V praxi často dochází k situcm, kdy se od samého počátku nejedná o trestn čin, a to pokud chybí jeden ze zkonnch znaků trestnosti. V některých situcch se totiž škodlivost činu vytrácí, ba naopak se může jednat o jednání společensky prospn. Pak se i přes naplnění znaků skutkov podstaty trestnho činu o trestn čin nejedná, a to právě z důvodu chybějící protiprávnosti. V těchto případech se bude jednat o okolnosti vylučující protiprávnost, v důsledku čehož bude u osoby, kteřa se takového jednání dopustila, vyloučena její trestn odpovědnost. Uveden okolnosti se pak

⁴ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestn zákoník. In *Sbírka zkon, esk republika*. 2009, částka 11, s. 1-464. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>.

⁵ ČESKO. Nález Ustavnho soudu esk republiky [ze dne 5. 11. 2019]. In *Ustavn soud, esk republika*. 2019, spisová značka II. US 474/19. Dostupné z WWW: <https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2019/II._US_474_19_an.pdf>.

uplatňují zejména v případech, kdy je třeba řešit určitý konflikt zájmů chráněných trestním zákonem, z nichž jeden je preferován. Porovnávání významu a hodnoty jednotlivých zájmů však nemusí být vždy naprosto jednoznačné. „*Okolnostmi vylučujícími protiprávnost označujeme taková jednání, která způsobují, že čin není trestným činem, i když jinak (právě s výjimkou protiprávnosti) neboli zdánlivě naplňují všechny znaky trestného činu. Tomu nasvědčuje i zákonná díkce u těch z nich, které jsou výslovně uvedeny v trestním zákoníku („čin jinak trestný“ – § 28 odst. 1, § 29 odst. 1; „trestný čin nespáchá“ – § 30 odst. 1, § 31 odst. 1, § 32). Jde o určité výjimky z jinak nedovoleného jednání. Ve své podstatě tak negují aplikaci jiných právních norem. V tomto smyslu můžeme také hovořit o střetu dvou právních norem – trestní normy, která určité jednání zakazuje, a normy trestního zákoníku nebo i jiného právního předpisu, která čin dovoluje nebo dokonce přikazuje.*“⁶

Dne 1. 1. 2010 nabyl účinnosti trestní zákoník, který představuje zcela novou kodifikaci trestního práva hmotného. Do té doby totiž docházelo k pouhému novelizování trestního zákona účinného od 1. 1. 1962. Současná právní úprava obsahuje mnoho změn, které mají vliv mimo jiné rovněž i na samotný výčet okolností vylučujících protiprávnost. Nyní je ve třetí hlavě obecné části trestního zákoníku upraveno celkem pět takových případů, jsou jimi krajní nouze, nutná obrana, svolení poškozeného, přípustné riziko a oprávněné použití zbraně. Současné uspořádání okolností vylučujících protiprávnost se jeví jako promyšlenější, než tomu bylo v předchozí právní úpravě, neboť nutná obrana je z důvodu vztahu speciality ke krajní nouzi, zařazena až za tuto okolnost vylučující protiprávnost. Zároveň zde přibyla ustanovení o svolení poškozeného a přípustném riziku. Oběma posledně uvedenými okolnostmi však není na místě se příliš podrobně zabývat, a to vzhledem k úzkému zaměření bakalářské práce, kterým je oprávněné použití zbraně, neboť její užití v uvedených případech nepřichází do úvahy.

Trestní zákoník však nabízí jen typové případy, mezi něž trestněprávní nauka umožňuje zařadit i další okolnosti vylučující protiprávnost. Užití v zákoně výslovně neuvedených okolností vylučujících protiprávnost, je možné na základě analogie. Uvedený postup „*není v rozporu se zásadou 'nullum crimen sine lege', neboť touto analogií se nerozšiřují podmínky trestnosti (nejde o použití analogie v neprospěch), ale*

⁶ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 3614 s.

naopak se rozšiřují podmínky beztrestnosti (tj. zužují se podmínky trestnosti), takže užití analogie je ve prospěch“⁷.

Mimo okolností vylučujících protiprávnost, uvedených v obecné části trestního zákoníku, existují ještě i okolnosti uvedené v jeho zvláštní části, kupříkladu beztrestnost agenta nebo za určitých okolností i neoznámení trestného činu a nepřekažení trestného činu. Další takové okolnosti lze nalézt rovněž v jiných právních předpisech, jedná se například o výkon práv a plnění povinností, výkon povolání, vykonávání dovolené činnosti nebo splnění závazného rozkazu.

2.2.1 Krajiní nouze

Krajiní nouze je v § 28 trestním zákoníku definována jako:

„(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o krajiní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.“⁸

V této definici dochází k uplatnění principu regulace střetu dvou protichůdných zájmů, přičemž je nezbytné jeden z nich porušit, aby mohla být odvrácena porucha toho druhého. Trestného činu se pak nedopustí ten, jehož jednání kumulativně naplňuje objektivní podmínky krajiní nouze, tj. že při jeho jednání dochází k odvracení nebezpečí přímo hrozícího zájmu chráněnému trestním zákonem, které za daných okolností nebylo možno odvrátit jinak, přičemž způsobený následek nesmí být zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, a zároveň osoba, které nebezpečí hrozí, nepatří mezi okruh těch, kteří jsou povinni je snášet.

„Nebezpečí musí reálně existovat. Pokud bude nebezpečí existovat pouze v představách osoby, jež toto nebezpečí odvrací, bude se jednat o tzv. putativní krajiní nouzi posuzovanou podle zásad o skutkovém omylu. V případě, že nebezpečí existovalo

⁷ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GŘIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, 1052 s.

⁸ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 1-464. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>.

jen v představě jednající osoby a meze této domnělé krajní nouze nebyly překročeny, pachatel nebude odpovědný za úmyslný trestný čin. Trestný čin spáchaný z nedbalosti však není vyloučen.“⁹

Institut krajní nouze umožňuje odvrátit přímo hrozící nebezpečí rovněž za použití zbraně. Touto zbraní může být i zbraň střelná. Náš právní systém umožňuje osobám, které jsou k tomu oprávněny, tyto zbraně držet i nosit. Jak bude v následujících kapitolách blíže rozebráno, krajní nouze bývá společně s nutnou obranou výslovně uváděna i jako jedna ze situací, ve kterých je oprávněna použít zbraň většina příslušníků bezpečnostních sborů a ozbrojených sil.

2.2.2 Nutná obrana

Definice nutné obrany v § 29 trestního zákoníku zní:

„(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.“¹⁰

Jak již bylo řečeno, nutná obrana je vůči krajní nouzi ve vztahu speciality. Zatímco krajní nouze je spojována s podmínkou přímo hrozícího nebezpečí, nutná obrana vyžaduje přímo hrozící nebo trvajících útok. Specialita nutné obrany vůči krajní nouzi pak spočívá v tom, že útok je specifickým druhem nebezpečí. V případě nutné obrany vždy dochází ke kolizi zájmů obránce a útočníka, přičemž zákonem je upřednostňována ochrana zájmů obránce. Aby byly naplněny podmínky nutné obrany, musí být současně splněny dvě podmínky, a to že obránce odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný trestním zákonem a současně obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Obrana také musí směřovat pouze vůči útočníkovi, jelikož zájmy jiných osob než útočníka, rovněž požívají ochrany poskytované trestním zákoníkem. Útokem se pak rozumí nejen útok fyzický, ale rovněž i ohrožení základních práv a svobod. *„Občan má právo se postavit na odpor každému, kdy by ohrožoval či*

⁹ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, 3614 s.

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 464. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>.

*porušoval lidská práva a základní svobody, které jsou deklarovány v ustanoveních Ústavy České republiky, v Listině základních práv a svobod a v ratifikovaných a vyhlášených svobodách, jimiž je ČR vázána. Ty mají přednost před zákonem.*¹¹

Na přiměřenost obrany lze nahlížet ze dvou hledisek. Tím prvním je hledisko subjektivní, kdy se posuzuje obráncovo psychické rozpoložení v době útoku a rovněž jeho vlastní náhled na vzniklou situaci. Druhým hlediskem pak je objektivní posouzení nastalé události, kdy by se posuzovaly reakční schopnosti a chování průměrného člověka v takové situaci. Přitom je však nezbytné zohlednit zejména skutečnost, že obránce je v takové chvíli nutně vystaven nadměrnému stresu, což může v dané situaci vést k instinktivnímu až zkratovitému chování.

Stejně jako u institutu krajní nouze, rovněž i nutná obrana umožňuje použití zbraně, a to je-li potřeba odvrátit přímo hrozící nebo trvající útok. Nutná obrana pak představuje situaci, při níž dochází k použití zbraně nejčastěji. Za splnění zákonem stanovených podmínek, je pak teoreticky možné použití střelné zbraně v podstatě kýmkoliv, kdo takovou zbraň vlastní. *„Účinně se může bránit jen ten, kdo zvládl taktické a technické zásady sebeobrany pomocí střelné zbraně, což vyžaduje dlouhodobou přípravu a dobrou fyzickou a duševní kondici. Takovou přípravu však většina občanů nemá. Střelná zbraň je nejkrajnějším prostředkem sebeobrany.*¹² Pokud by nastala situace, při které by došlo k použití střelné zbraně, k jejímuž držení či nošení by nebyl obránce oprávněn, dopustil by se tím sice protiprávního jednání, avšak v souvislosti s výše uvedeným institutem nutné obrany, by to na posouzení věci jako okolnosti vylučující protiprávnost, nemělo zásadní vliv.

2.2.3 Svolení poškozeného

Pro úplnost výčtu alespoň krátce k institutu svolení poškozeného, které se jako jedna z okolností vylučujících protiprávnost v trestním zákoníku objevila poměrně nedávno, přičemž předtím byla dovozována z teorie trestního práva. Ve stručnosti ji lze charakterizovat tak, že pokud dal poškozený dobrovolně, určitě, vážně a srozumitelně svolení k zásahu do svých práv, odpadá tím potřeba tyto jeho zájmy chránit. Svolení poškozeného lze za okolnost vylučující protiprávnost považovat tehdy, jsou-li splněny

¹¹ NOVOTNÝ, F. *Právo na sebeobranu*. Praha: LexisNexis CZ, 2006. 114 s.

¹² Tamtéž.

podmínky uvedené v § 30 trestního zákoníku. Takové svolení se však může týkat jen těch zájmů, se kterými může poškozený sám disponovat a rozhodovat o nich. Jedná se výlučně o individuální zájmy jednotlivce, nedotýkají se zájmů společnosti jako celku. Svolení poškozeného musí být dáno před nebo nejpozději současně s jednáním osoby, páchající čin jinak trestný. Existuje zde však výjimka, kterou je skutečnost, že pachatel mohl důvodně předpokládat, že by osoba takový souhlas, vzhledem k okolnostem případu a svým poměrům, udělila. Zákon dále výslovně upravuje, že kromě případů svolení k lékařským zákrokům, nelze souhlas uplatnit k ublížení na zdraví nebo usmrcení.

2.2.4 Přípustné riziko

Přípustné riziko je další z okolností vylučující protiprávnost, která byla před účinností trestního zákoníku aplikována za použití analogie. Vzhledem k podmínkám této okolnosti, je možné konstatovat, že i přípustné riziko je vůči krajní nouzi v poměru speciality. V § 31 trestního zákoníku je přípustné riziko definováno tak, že pokud osoba splní zákonem stanovené podmínky, nebude za své jednání trestně odpovědná. Níže uvedené podmínky pak musí být splněny kumulativně. Jednou z těchto podmínek je sledování dosažení společensky prospěšného cíle. Další podmínkou je omezení okruhu osob, které mohou uvedenou okolnost využít, neboť riskovat může jen osoba, která tak činí v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce. Toto jednání pak musí být v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl jednající v době svého rozhodování (jednání *lege artis*). Společensky prospěšného výsledku zároveň nelze dosáhnout jinak (podmínka subsidiarity rizika). Dále nesmí dojít k ohrožení života nebo zdraví člověka, pokud tímto nebyl dán souhlas v souladu s jinými právními předpisy. Očekávaný výsledek pak musí odpovídat míře rizika a činnost rovněž nesmí zřejmě odporovat požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti anebo se přičít dobrým mravům.

2.2.5 Oprávněné použití zbraně

Oprávněné použití zbraně je v § 32 trestního zákoníku definováno velice stroze. *„Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním*

předpisem.“¹³ Trestní zákoník tedy nestanovuje podmínky pro použití střelné zbraně ani nevymezuje okruh osob, které jsou oprávněny takovou zbraň použít. Z definice vyplývá, že dojde-li k použití zbraně v souladu s příslušnou právní normou, nebude se jednat o protiprávní jednání. Současně pak lze vyloučit i možnost škodlivosti takového jednání pro společnost.

*„Institut oprávněného použití zbraně se vztahuje na případy, kdy zvláštní zákon určitému okruhu oprávněných osob svěřuje právo nosit a použít zbraň, například: policistům, vojákům, strážníkům. Netýká se tedy obecného oprávnění nosit a použít zbraň, které vyplývá zejména ze zákona č. 119/2002 Sb., o zbraních a střelivu.“*¹⁴

Tento institut tedy umožňuje oprávněně použít zbraň výlučně příslušníkům bezpečnostních sborů a ozbrojených sil. Jak již bylo zmíněno výše, střelnou zbraň mohou sice legálně použít rovněž osoby, mající na základě zbrojního průkazu oprávnění zbraně držet a nosit, avšak vždy pouze za podmínek nutné obrany nebo krajní nouze.

Oprávněnému použití zbraně i právním předpisům, na něž zde trestní zákoník odkazuje, budou v následujících částech bakalářské práce věnovány samostatné kapitoly.

¹³ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 464. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>.

¹⁴ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GŘIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, 1052 s. ISBN 978-80-7552-358-7.

3 Oprávněné použití zbraně z pohledu jednotlivých bezpečnostních sborů a ozbrojených sil

Tato kapitola je věnována výčtu právních předpisů, na které odkazuje blanketní ustanovení § 32 trestního zákoníku. Jedná se o komparační část, která srovnává jednotlivé právní normy upravující postavení bezpečnostních sborů a ozbrojených sil se zákonem o policii, a to z pohledu podmínek, které jejich příslušníky k použití zbraně opravňují.

3.1 Policie České republiky

Jako první právní předpis je nutno uvést zákon o policii. Z pohledu podmínek upravujících oprávněné použití zbraně, je totiž zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky nejpodrobněji koncipovaný, a proto s ním budou ostatní právní normy postupně komparovány.

Zákon o policii definuje policii jako jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, který je podřízen ministerstvu vnitra. Za činnost policie odpovídá ministrowi policejní prezident. Posláním policie je služba veřejnosti. Úkoly policie plní nejen její příslušníci, ale rovněž i zaměstnanci. Mezi hlavní úkoly policie patří ochrana bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku, předcházení trestné činnosti a plnění úkolů podle trestního řádu. *„Mezi významné úkoly policie, podle zákona o Policii České republiky, související s problematikou okolností vylučujících protiprávnost, patří zejména ochrana bezpečnosti osob a majetku a odhalování trestných činů a zjišťování jejich pachatelů (§ 2 odst. 1 písm. a), d) zákona o policii).“¹⁵*

V rámci všech oprávnění, které jsou příslušníkům policie zákonem svěřeny, je použití zbraně jedním z nejvýznamnějších. Dojde-li ze strany policisty k použití zbraně, jedná se vždy až o tu nejkrajnější možnost, kterou při výkonu své pravomoci může využít. Dle zákona o policii, *„je policista oprávněn použit při zákroku donucovací prostředek a zbraň, k jejichž používání byl vycvičen.“¹⁶* Stanoveným výcvikem,

¹⁵ NOVOTNÝ, F. Právo na sebeobranu. Praha: LexisNexis CZ, 2006. 114 s.

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 91, s. 4086-4115. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.

nezbytným pro samotné vybavení příslušníka policie konkrétním donucovacím prostředkem či zbraní, procházejí policisté jednak bezprostředně po přijetí do služebního poměru, a pak také průběžně během výkonu služby. Tento výcvik se pak liší dle příslušné specializace a požadavků na výkon služby. Lze tedy konstatovat, že policista musí být nejprve vycvičen, a teprve poté je náležitě vybaven zbraní. Otázce vybavení policisty konkrétní zbraní, bude věnován prostor v následující kapitole.

Stěžejním ustanovením je § 56 zákona o policii, ve kterém jsou taxativně uvedeny všechny situace, ve kterých je policista oprávněn zbraň použít. Jejich kompletní podrobné analýze bude věnována samostatná kapitola.

3.2 Celní správa České republiky

Činnost celní správy upravuje zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky (dále jen „zákon o celní správě“). Celní správa je jednak soustavou správních orgánů, ale rovněž ozbrojeným bezpečnostním sborem, který podléhá ministerstvu financí. Mezi hlavní úkoly celní správy patří dohled nad dodržováním celních předpisů. Mezi základními povinnostmi policistů a celníků nejsou zásadní rozdíly. Stejně jako policisté, jsou i celníci ve služebním poměru podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen „zákon o služebním poměru“).

Ustanovení upravující oprávněné použití zbraně, vykazují se zákonem o policii značnou podobnost, a proto je § 45 zákona o celní správě, kterým je oprávněné použití zbraně celníkem upraveno, na první pohled téměř identický s § 56 zákona o policii. Nejpatrnějším rozdílem je skutečnost, že jednotlivé situace, ve kterých může celník zbraň použít, jsou uvedeny v pozmeněném sledu. Dále pak jsou chráněné objekty, od kterých má být odvrácen nebezpečný útok, který je ohrožuje, v příslušném ustanovení konkrétně vyjmenovány (jedná se o objekty orgánů celní správy, ministerstva, orgány finanční správy a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, v nichž orgány celní správy zabezpečují dodržování veřejného pořádku). Posledním rozdílem je možnost zneškodnit zvíře také v případě bezprostředního ohrožení života a zdraví jiných zvířat.

Víceméně shodné jsou pak povinnosti, které je nezbytné splnit před a po použití zbraně. Jediným podstatným rozdílem oproti zákonu o policii pak zůstává skutečnost, že se v zákoně o celní správě nenachází ustanovení o zákroku pod jednotným velením.¹⁷

3.3 Vězeňská služba a justiční stráž České republiky

Vězeňská služba je podle zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráž České republiky (dále jen „zákon o VSJS“), ozbrojeným bezpečnostním sborem, který zajišťuje výkon vazby, výkon zabezpečovací detence a výkon trestu odnětí svobody. Justiční stráž, jako její nedílná součást, zajišťuje bezpečnost při výkonu soudnictví, správě soudů, státních zastupitelství a ministerstva spravedlnosti, kterému je podřízena.

Použití střelné zbraně je v zákoně o VJSJ definováno následujícím způsobem:

„(1) Příslušník je oprávněn při plnění svých úkolů použít střelnou zbraň jen výjimečně, aby

a) v případě nutné obrany odvrátil přímo hrozící nebo trvajícím útok proti jeho osobě nebo útok na život nebo zdraví jiné osoby,

b) překonal odpor směřující ke zmaření služebního zákroku, pokud jej nemůže překonat jinak a nedokončení zákroku by ohrozilo život nebo zdraví jiné osoby,

c) zamezil útěku osoby ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody ze střeženého objektu nebo při eskortě, kterou nelze zadržet jiným způsobem,

d) odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt nebo stanoviště, po marné výzvě, aby bylo od útoku upuštěno,

e) zneškodnil zvíře ohrožující život nebo zdraví osob.“¹⁸

¹⁷ Srov. ČESKO. Zákon č. 17 ze dne 8. prosince 2011 o Celní správě České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 5, s. 98-123. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6101>>.

¹⁸ ČESKO. Zákon ČNR č. 555 ze dne 17. listopadu 1992 o Vězeňské službě a justiční stráž České republiky. *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1992, částka 112, s. 3298-3302. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2635>>.

Oproti zákonu o policii, je zde zdůrazněna možnost pouze výjimečného použití zbraně. Dalším patrným rozdílem je skutečnost, že je v odst. 1 písm. a) zákona o VSJS, uvedena možnost použití zbraně pouze v nutné obraně a při pomoci v nutné obraně, nikoliv však v krajní nouzi. Dále se odlišují absencí obou situací týkajících se použití zbraně při zákroku proti nebezpečnému pachateli, při zneškodnění dopravního prostředku a také po hrozbě namířenou střelnou zbraní nebo varovném výstřelu. Zajímavostí je, že v odst. 1 písm. b) zákona o VSJS, kde je uvedena možnost překonání odporu směřujícího ke zmaření služebního zákroku, jsou na rozdíl od zákona o policii, vypuštěna přídatná jména označující zákrok jako „závažný“ a odpor jako „aktivní“. Lze tedy vyvodit, že příslušník vězeňské služby nebo justiční strážce, může překonávat rovněž pasivní odpor. Navíc pak i odpor mařící jakýkoliv zákrok. Shodné jsou pak podmínky, za kterých je možné odvrátit nebezpečný útok, který ohrožuje střežené nebo chráněné objekty a stanoviště, stejně jako možnost zneškodnění zvířete.

Výčtem povinností, které je nezbytné splnit před a po použití zbraně, se pak zákon o VSJS od zákona o policii nijak výrazně neodlišuje. Výjimkou je pouze ustanovení, které omezuje možnosti použití zbraně proti ženám, což se týká rovněž použití služebního psa a dočasně zneschopňujícího prostředku. Téměř shodně se zákonem o policii, je pak v zákoně o VSJS upraveno ustanovení o zákroku pod jednotným velením.

3.4 Obecní a městská policie

Přestože se v názvu objevuje slovo policie, nejedná se o bezpečnostní sbor. Přesto do výčtu patří, neboť její zaměstnanci jsou ozbrojeni služební zbraní. „Vzhledem k funkcím, které obecní policie plní, ji lze řadit mezi veřejné ozbrojené sbory“.¹⁹ „Služební zbraní podle tohoto zákona se rozumí krátká střelná zbraň, jejímž držitelem je podle zvláštního zákona obec.“²⁰ Z uvedeného ustanovení současně pro zaměstnance obecní policie vyplývá povinnost, být držiteli zbrojního průkazu patřičné skupiny.

¹⁹ MATES, P. a kol. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1.1.2009*. Praha: Linde, 2009. 338 s. ISBN 978-80-7201-743-0.

²⁰ ČESKO. Zákon ČNR č. 553 ze dne 6. prosince 1991 o obecní policii. In *Sbírka zákonů, Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1991, částka 104, s. 2736-2742. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2516>>.

Podle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, je obecní policie orgánem obce, který zřizuje a zrušuje obecní zastupitelstvo obecně závaznou vyhláškou. Obecní policie zabezpečuje zejména místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce. Plnit svěřené úkoly však může za určitých okolností i na území jiné obce. Je-li obecní policie zřízená obcí, která je městem nebo statutárním městem a v hlavním městě Praze, označuje se jako městská policie. Zaměstnanci obecní a městské policie se nazývají strážníci. Strážníci nejsou příslušníky bezpečnostního sboru, neboť jsou vůči obci v zaměstnaneckém poměru, a nikoliv ve služebním poměru podle příslušného zákona. V současné době je v České republice obecní policie zřízena přibližně asi ve 350 obcích a městech. „K přijetí legislativy o zřízení obecní policie přispěla i situace, která souvisela se snahou o decentralizaci státní moci a přenesení působnosti na obce, města a vyšší územní celky.“²¹ Obecní policie se řadí mezi tzv. ostatní složky Integrovaného záchranného systému, který tvoří v první řadě hasiči, záchranáři a policie.

I přes výše uvedené rozdíly se však výčet povinností, které je nezbytné splnit před a po použití zbraně strážníkem, od povinností uvedených v zákoně o policii, nijak výrazně neodlišuje. Samotné použití zbraně je však strážníkům omezeno pouze na případy nutné obrany, krajní nouze a na zamezení útěku nebezpečného pachatele, jehož nemohou jiným způsobem zadržet.

3.5 Generální inspekce bezpečnostních sborů

Zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, je zřízen ozbrojený bezpečnostní sbor, jehož prvořadým úkolem je především vyhledávat, odhalovat a prověřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachateli jsou příslušníci a zaměstnanci Policie České republiky, celníci, příslušníci Vězeňské služby České republiky a příslušníci inspekce, a případně i vést vyšetřování. Mezi další úkoly pak patří provádění zkoušek spolehlivosti, sledování a vyhodnocování informací o protiprávní činnosti nebo vydávání metodických doporučení pro činnost jednotlivých bezpečnostních sborů.

²¹ VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L. *Zákon o obecní policii*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2019. 447 s.

Veškerá ustanovení týkající se použití zbraně příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů, jsou v podstatě naprosto identická s obdobnými podmínkami, které jsou uvedeny v zákoně o policii.²²

3.6 Ozbrojené síly České republiky

Ozbrojené síly tvoří Armáda České republiky, Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Prvořadným úkolem ozbrojených sil je příprava k obraně České republiky a její obrana v případě vnějšího napadení. Další povinnosti ozbrojených sil vyplývají především z mezinárodních smluvních závazků o společné obraně proti napadení.

Použití vojenské zbraně, tj. zbraně střelné, bodné nebo sečné, při výkonu pořádkové, strážní, eskortní a dozorčí služby mimo bojovou situaci, upravuje § 42 zák. č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, podle kterého je voják oprávněn použít zbraň, aby odvrátil přímo hrozící nebo trvajícím útok, který je veden proti jeho osobě, či který mu bezprostředně hrozí, případně útok na život nebo zdraví jiné osoby. Jedná se tedy o použití zbraně za zúžených podmínek nutné obrany, nikoli však v krajní nouzi. Dále může zbraň použít v případě odvrácení nebezpečného útoku ohrožujícího střežený objekt nebo stanoviště. Objekty důležité pro obranu státu určuje svým nařízením vláda. Oprávnění použít zbraň přísluší vojákovi rovněž v případě zamezení útěku ozbrojené osoby nebo osoby důvodně podezřelé ze spáchání zvlášť závažného zločinu. Oproti zákonu o policii zde však není užíváno výrazu „nebezpečný pachatel“. Dalším rozdílem je skutečnost, že je vojákovi dána možnost použít zbraň také proti osobě, která je sice ozbrojená, ale nemusí při tom být nebezpečná. Shodné je pak ustanovení umožňující použití zbraně proti zvířeti.

Před použitím zbraně je voják povinen, je-li to s ohledem na okolnosti případu možné, vyzvat osobu proti které zakročuje, aby od útoku nebo útěku upustila, a to výzvou "Stůj", případně "Stůj, nebo střelím". Před střelbou může voják užít výstražného výstřelu. Voják je dále povinen dbát nutné opatrnosti, neohrožovat život a nezpůsobit zranění jiným osobám a co nejvíce šetřit život osoby, proti níž zákrok směřuje. Po

²² Srov. ČESKO. Zákon č. 341 ze dne 6. listopadu 2011 o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011, částka 120, s. 4242-4772. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6043>>.

použití zbraně je voják stejně jako policista, povinen neprodleně její použití ohlásit nadřízenému a sepsat o tom záznam.²³

3.7 Vojenská policie

Vojenská policie v rozsahu vymezeném zákonem č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, plní především úkoly policejní ochrany Ministerstva obrany, ozbrojených sil, vojenských objektů a vojenského materiálu. Mezi její úkoly dále patří odhalování trestných činů a zjišťování jejich pachatelů, předcházení trestné činnosti, šetření přestupků, pátrání po hledaných nebo pohřešovaných vojácích a po ztraceném nebo odcizeném vojenském materiálu. Vojenským policistou se pak může stát voják z povolání nebo voják v záloze povoláný k výkonu vojenské činné služby k Vojenské policii.²⁴

Zákon o Vojenské policii se v mnohém podobá zákonu o policii, což je patrné zejména v souvislosti s ustanoveními vztahujícími se k použití zbraně, která jsou v podstatě naprosto totožná, a není proto nezbytné se jimi zaobírat.

3.8 Zpravodajské služby České republiky

České republika má zřízeny celkem tři zpravodajské služby, a to Bezpečnostní informační službu, Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské zpravodajství. Jedná se o tři samostatné ozbrojené sbory, jejichž postavení, působnost, koordinaci, spolupráci a kontrolu, upravuje zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. Blíže rozvádět činnost jednotlivých zpravodajských služeb, není vzhledem k tématu bakalářské práce účelné. Ve stručnosti se dají charakterizovat jako státní orgány, které získávají, shromažďují a vyhodnocují informace důležité pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu.²⁵

²³ Srov. ČESKO. Zákon č. 219 ze dne 14. září 1999 o ozbrojených silách České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 76, s. 3693-3293. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6043>>.

²⁴ Srov. ČESKO. Zákon č. 124 ze dne 5. března 1992 o Vojenské policii. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1992, částka 30, s. 735-742. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2553>>.

²⁵ Srov. ČESKO. Zákon č. 153 ze dne 7. července 1994 o zpravodajských službách České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1994, částka 49, s. 1601-1604. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2778>>.

Činnost Bezpečnostní informační služby je upravena zákonem č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě²⁶, v případě Vojenského zpravodajství je to pak zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství²⁷. Jejich příslušníci jsou dle uvedených právních předpisů oprávněni držet a nosit služební střelnou zbraň, kterou však mohou použít pouze při naplnění podmínek nutné obrany nebo krajní nouze. Činnost Úřadu pro zahraniční styky a informace není upravena samostatným právním předpisem, nýbrž přímo zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ze kterého však pro jeho příslušníky vyplývají v případě použití zbraně stejné podmínky, které byly uvedeny v předchozí větě. Na rozdíl od příslušníků policie, tedy nejsou příslušníci zpravodajských služeb oprávněni použít zbraň za jiných, než výše uvedených okolností, neboť by to vzhledem k povaze jejich činnosti, která není zaměřena na represii, nebylo adekvátní.

3.9 Myslivecká stráž

Jako poslední ve výčtu právních norem opravňujících k použití zbraně, je nutné zmínit ještě zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, který v § 12 ustanovuje mysliveckou stráž. Jedná se o jakousi výjimku z pravidla, že zbraň mohou oprávněně použít pouze příslušníci bezpečnostních sborů a ozbrojených sil. V případě použití zbraně členy myslivecké stáže, se však nejedná o oprávnění použít zbraň vůči člověku. Myslivecká stráž pouze může za přesně stanovených podmínek usmrcovat specifikované druhy zvířat. Přestože se v zákoně přímo nehovoří o způsobu jejich usmrcování, lze vzhledem ke skutečnosti, že jednou z podmínek pro ustanovení člena myslivecké stráže je rovněž povinnost vlastnit platný lovecký lístek a zbrojní průkaz, dovodit, že bude prováděno za použití střelné zbraně. Tu je pochopitelně možné použít rovněž v krajní nouzi nebo nutné obraně, avšak v tomto případě by se na jednání člena myslivecké stráže nepohlíželo z pohledu institutu oprávněného použití zbraně.

Z povahy činnosti člena myslivecké stráže tedy vyplývá možnost úmyslného usmrcování zvířat, a tím i způsobování škod na cizím majetku. Je tedy nezbytné nejen

²⁶ Srov. ČESKO. Zákon č. 154 ze dne 7. července 1994 o Bezpečnostní informační službě. In *Sbírka zákonů Česká republika*. 1994, částka 49, s. 1605-1629. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2778>>.

²⁷ Srov. ČESKO. Zákon č. 289 ze dne 16. června 2005 o Vojenském zpravodajství. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 104, s. 5388-5393. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4702>>.

předem vyloučit případnou trestní i občanskoprávní odpovědnost člena myslivecké stráže, ale současně posílit i jeho právní jistotu. Členové myslivecké stráže jsou proto při výkonu pravomoci úředními osobami. V § 127 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku, je „úřední osoba“ definována rovněž jako: „*fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů*“.²⁸ Skutečnost, že jde rovněž o úřední osobu, je pak současně jediným spojovacím článkem mezi členy myslivecké stráže a příslušníky bezpečnostních sborů a ozbrojených sil.²⁹

²⁸ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 1-464. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>.

²⁹ Srov. ČESKO. Zákon č. 449 ze dne 27. listopadu 2001 o myslivosti. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 168, s. 9749-9770. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3746>>.

Tab. 1: Přehled jednotlivých situací, ve kterých je možné oprávněně použít zbraň v souladu s § 32 trestního zákoníku.³⁰

Použití zbraně je možné Zbraň použít nelze	PČR	CS	VSJS	MP	GIBS	OS	VP	ZS	MS
v nutné obraně	green	green	green	green	green	green	green	green	red
v krajní nouzi	green	green	red	green	green	red	green	green	red
když NP odmítá opustit úkryt	green	green	red	red	green	red	green	red	red
při zamezení útěku NP	green	green	green	green	green	green	green	red	red
při překonání odporu mařícího zákrok	green	green	green	red	green	red	green	red	red
při odvracení útoku na střežený objekt	green	green	green	red	green	green	green	red	red
při zadržení dopravního prostředku	green	green	red	red	green	red	green	red	red
po použití donucovacího prostředku	green	green	red	red	green	red	red	red	red
proti zvířeti	green	green	green	red	green	green	green	red	green

³⁰ Vlastní zdroj.

4 Pojem „zbraň“

Pro výraz „zbraň“ bohužel nelze v našem právním systému nalézt jednotnou definici. Dá se říci, že téměř v každém právním předpisu, je zbraň definována jiným způsobem. Co si tedy pod tímto pojmem představit? Podle definice uvedené v § 118 trestního zákoníku, se „zbraní rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším“.³¹ Podle tohoto výkladu, pak může určitých okolností být za zbraň považováno rovněž zvíře, zejména pak poštvaný pes. „Obviněný se chtěl zadržení vyhnout, respektive ho znemožnit, a tak je namístě závěr, že jednal v úmyslu působit na výkon pravomoci policistů jako veřejných činitelů. Způsob, jímž tak učinil, spočíval v použití násilí, jímž je i poštvaní psa, navíc s výslovným pokynem k útoku. Za daných souvislostí je třeba psa považovat za zbraň, neboť jeho prostřednictvím se útok proti tělu policistů stal důraznějším, což v posuzovaném případě podstatně zvyšovalo stupeň nebezpečnosti činu pro společnost.“³²

4.1 Obecná definice výrazu „zbraň“

Zbraní se rozumí „nástroj, popřípadě zařízení přizpůsobené k ranivému účinku na živý organismus nebo k ničení objektů.“³³ Historicky se pak jedná o jednu z prvních věcí vyrobených člověkem. Co se primárního rozdělení zbraní týče, dělí se podle možnosti použití na zbraně úderné, bodné, sečné a střelné. Střelné zbraně se pak dále dělí podle způsobu přenosu kinetické energie na mechanické, plynové a palné. Zpočátku sloužily zbraně především k lovu, ale postupně se z nich začaly vyvíjet i zbraně určené primárně k boji. Tyto zbraně se pak v průběhu doby neustále zdokonalovaly. Některé střelné zbraně se již v současnosti téměř nepoužívají, jde třeba o praky, luky nebo kuše. Jiné střelné zbraně se naopak mezi lidmi začaly těšit značné oblibě. Jedná se především o palné zbraně, například pušky a brokovnice, ale zejména pak pistole a revolvery,

³¹ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 1-464. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>.

³² ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu [ze dne 31. 5. 2007]. In *Nejvyšší soud, Česká republika*. 2007, spisová značka 7 Tdo 628. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=31341E44D922E9E4C1257A4E00673C46&>.

³³ HRAZDÍRA, I., KOVÁRNÍK, L., NOVOTNÝ, F. *Použití zbraně a zákon*. Praha: Eurounion, 2000. 412 s.

jakožto *“krátké palné zbraně určené k pohotovému střelbě na krátkou vzdálenost”*.³⁴ Uvedené zbraně jsou užívány nejen ke sportovní či zábavné střelbě a lovu, ale v neposlední řadě rovněž pro účely sebeobrany.

Jelikož nekontrolované držení střelných zbraní v minulosti negativně ovlivňovalo stav kriminality, ukázalo se jako nezbytné jejich držení a nošení legislativně omezit. V jednotlivých státech je tato problematika řešena různě, a to od naprosto liberálního přístupu vycházejícího z národních tradic, jako například ve Spojených státech amerických, kde je držení zbraní zakotveno v dodatku k ústavě, až po restriktivní přístup států s takzvaně totalitním způsobem vlády, kde je naopak držení zbraní pro soukromé účely zcela zakázáno.

Demokratické země upravují problematiku držení střelných zbraní příslušnými zákony. Jelikož má na území České republiky vlastnictví střelných zbraní dlouholetou tradici, bylo s výjimkou německého protektorátu, držení zbraní za určitých podmínek možné po celou historii samostatné republiky. V období po takzvané sametové revoluci, pak došlo k poměrně značnému rozšíření počtu zbraní držených pro soukromé účely. Současná snaha Evropské unie o omezení přístupu lidí ke zbraním, je proto v rozporu s naší národní tradicí, díky čemuž je vnímána většinou společností negativně.

První směrnici o kontrole nabývání a držení střelných zbraní, přijalo Evropské společenství již v roce 1991. Česká republika pak ještě před svým vstupem do Evropské unie v roce 2004, implementovala Směrnici Rady Evropské unie č. 91/477/EHS, ze dne 18. 6. 1991, o kontrole nabývání a držení zbraní (dále jen „směrnice EU“), do naší legislativy. Výsledkem toho pak bylo přijetí zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (dále jen „zákon o zbraních“), který upravuje nabývání vlastnictví, držení a nošení zbraní a střeliva. *„Důvodem novely byla potřeba uvést do souladu právní řád České republiky s právním řádem Evropské unie na úseku nabývání a držení střelných zbraní a střeliva a s dalšími mezinárodními závazky a vytvořit efektivní právní nástroje umožňující státu adekvátní regulaci v oblasti zbraní a střeliva, zejména s ohledem na veřejný zájem, ve vztahu k zabezpečování veřejného pořádku a bezpečnosti a povinnost státu zaručovat lidem základní práva a svobody.“*³⁵

³⁴ HRAZDÍRA, I., KOVÁRNÍK, L., NOVOTNÝ, F. *Použití zbraně a zákon*. Praha: Eurounion, 2000. 412 s.

³⁵ TERYNGEL J., KREML A., *Zákon č. 119/2008 Sb., o zbraních*, 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. 529 s.

Po několika teroristických útocích v Evropě, při kterých teroristé použili dodatečně upravené, nedostatečně znehodnocené útočné pušky, však nastalo další omezování přístupu soukromých osob ke zbraním. Toto úsilí, které je vyvíjeno Evropskou komisí již od roku 2014, v poslední době vyvrcholilo přijetím Směrnice Evropské unie č. 2017/853, která mění výše uvedenou směrnici EU. Proti této novelizaci sice Česká republika podala žalobu u Soudního dvora Evropské unie, ta však byla v prosinci 2019 zamítnuta. Tato skutečnost pak bude mít v brzké době citelný dopad na většinu držitelů zbrojních průkazů, kterých bylo dle policejních statistik ke dni 30. 6. 2018 celkem 303.517. Dohromady pak tyto osoby k uvedenému datu vlastnily 863.029 registrovaných střelných zbraní.

4.1.1 Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu

Problematiku zbraní řeší v České republice zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu. „V průběhu přípravy a tvorby nového zákona se v Parlamentu ČR, v laické a odborné veřejnosti opět střetávaly dvě koncepce přístupu k nabývání vlastnictví, držení a nošení zbraní a střeliva, a to koncepce liberální, která vycházela z toho, že bezúhonný občan by měl mít přístup ke zbraním co možná nejsnazší, a koncepce restriktivní, která poukazovala na to, že hromadné vlastnictví střelných zbraní může ohrožovat veřejný pořádek, a na to že také právní předpis ES vyžaduje přísnější regulaci nabývání a držení zbraní a střeliva.“³⁶ V současnosti tedy může každý, kdo splní stanovené podmínky (tj. pobyt na území ČR, dosažení stanovené věkové hranice, svéprávnost, zdravotní způsobilost, odborná způsobilost, bezúhonnost a spolehlivost), získat zbrojní průkaz. Zbrojní průkaz svého držitele opravňuje k nabývání vlastnictví, držení a případně i nošení zbraně a střeliva, dle příslušné skupiny jeho zbrojního průkazu. „Zbrojní průkaz se rozlišuje podle účelu užívání zbraně nebo střeliva a podle rozsahu oprávnění do skupin:

a) A - ke sběratelským účelům,

b) B - ke sportovním účelům,

c) C - k loveckým účelům,

³⁶ TERYNGEL J., KREML A., *Zákon č. 119/2008 Sb., o zbraních*, 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. 529 s

d) D - k výkonu zaměstnání nebo povolání, nebo

*e) E - k ochraně života, zdraví nebo majetku.*³⁷

Kategorizace zbraní, vycházející ze směrnice EU, vypadá následovně: „Zbraně a střelivo se pro účely tohoto zákona rozdělují na:

a) zakázané zbraně, zakázané střelivo nebo zakázané doplňky zbraní - kategorie A

(dále jen "zbraně kategorie A"),

b) zbraně podléhající povolení - kategorie B (dále jen "zbraně kategorie B"),

c) zbraně podléhající ohlášení - kategorie C (dále jen "zbraně kategorie C"),

d) ostatní zbraně - kategorie D (dále jen "zbraně kategorie D"),

*e) střelivo do zbraní kategorií A až D, které není zakázané (dále jen "střelivo").*³⁸

Zbraněmi kategorie A jsou zbraně vojenské, samočinné, zbraně u kterých lze utajit jejich účel, zákeřné zbraně, zbraně nevyrobené z kovů, nedovolené výrobní provedení plynových a expanzních zbraní, střelná nástrahová zařízení a zbraně s pevně vestavěnými tlumiči hluku výstřelu. Dále je to pak rovněž střelivo se střelou průbojnou, výbušnou, zápalnou, šokovou nebo určenou ke zvýšení ranivého účinku a některé doplňky zbraní, tj. tlumiče hluku výstřelu a noktovizory.

Mezi zbraně kategorie B patří například krátké a dlouhé opakovací nebo samonabíjecí zbraně, dlouhé samonabíjecí zbraně na více než 3 náboje, samonabíjecí zbraně, pokud mají vzhled samočinných zbraní a některé druhy signálních zbraní.

Zbraněmi kategorie C jsou zbraně pro střelivo s okrajovým zápalem, jejichž celková délka je větší než 280 mm, plynové zbraně s kinetickou energií střely vyšší než 16 J a více než dvouranové nebo opakovací zbraně zkonstruované na principu perkusních zámkových systémů.

³⁷ ČESKO. Zákon č. 119 ze dne 8. března 2002 Zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 52, s. 3038-3070. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3871>>.

³⁸ Tamtéž.

A konečně zbraněmi kategorie D jsou zbraně historické, zbraně zkonstruované na principech doutnákových, kolečkových, křesadlových nebo perkusních zámkových systémů, zbraně typu flobert, plynové zbraně na vzduchovou kartuš nebo s kinetickou energií střely větší než 16 J, expanzní zbraně a expanzní přístroje, mechanické zbraně s napínací silou větší než 150 N, znehodnocené zbraně, neaktivní střelivo a munice.³⁹

Zjednodušeně lze konstatovat, že zbraně kategorie A je možné nabývat do vlastnictví, držet nebo nosit pouze na základě udělené výjimky, zbraně kategorie B podléhají povolení, zbraně kategorie C podléhají pouze ohlášení a zbraně kategorie D, které si mohou pořídit osoby starší 18-ti let. Nejžádanější skupinu zbraní tvoří krátké a dlouhé samonabíjecí zbraně patřící do kategorie B, tedy podléhající povolení. Příslušné povolení k nákupu zbraně je však spíše pouhou formalitou, kterou musí zájemce o koupi zbraně podstoupit. V praxi totiž postačuje uvést v žádosti jeden ze zákonných důvodů, aby na vydání povolení k nákupu zbraně vznikl právní nárok. Nejčastěji udávaným důvodem pak bývá ochrana života, zdraví nebo majetku, což zároveň koresponduje s účelem užívání zbraně a střeliva držiteli zbrojního průkazu skupiny E.

Výraz „oprávněné použití zbraně“, lze nalézt pouze v § 21 odst. 4 písm. b) zákona o zbraních, kde je stanoveno, že žadatel o zbrojní průkaz v teoretické části zkoušky osvědčuje znalost zvláštních právních předpisů upravujících oprávněné použití zbraně, a dále pak v § 30 odst. 7 písm. b) bod 2 zákona o zbraních, kde se stejné znalosti vyžadují rovněž od žadatele o post zkušební komisaře. V § 29 odst. 1 písm. m) zákona o zbraních, je pak držiteli zbrojního průkazu stanovena povinnost neprodleně ohlásit útvaru policie použití zbraně z důvodu krajní nouze nebo nutné obrany. Tato skutečnost tedy potvrzuje fakt, že držitelé zbrojního průkazu mohou zbraň legálně použít pouze za výše uvedených podmínek a využití institutu oprávněného použití zbraně pro ně naprosto nepřipadá v úvahu. Výjimku pak netvoří ani zaměstnanci soukromých bezpečnostních služeb, jejichž činnost u nás nemá, na rozdíl třeba od sousedního Slovenska, samostatnou právní úpravu.

³⁹ Srov. ČESKO. Zákon č. 119 ze dne 8. března 2002 Zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 52, s. 3038-3070. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3871>>.

V současné době již Ministerstvo vnitra připravuje zcela nový zákon o zbraních. Ten bude zbraně nově rozdělovat do šesti kategorií, přičemž přístup k nim bude odstupňován podle jejich potenciální nebezpečnosti. Další změnou oproti stávající právní úpravě bude skutečnost, že namísto stávajících pěti skupin zbrojních průkazů, budou nově existovat pouze skupiny tři. Současně se připravuje také samostatný zákon o munici a zcela nový zákon o nakládání se zbraněmi v oblasti vnitřní bezpečnosti. Nabytí účinnost všech uvedených zákonů se předpokládá v průběhu roku 2022.

4.2 Pojem zbraně z pohledu zákona o Policii České republiky

Zbraní se podle § 56 odst. 5 zákona o policii „rozumí zbraň střelná včetně střeliva a doplňků zbraně, výbušnina, speciální výbušný předmět, průlomový pyrotechnický prostředek a speciální náloživo“.⁴⁰ Každá zbraň je určena k jinému účelu, a zdaleka ne každý policista je vycvičen, a poté i vybaven všemi uvedenými druhy zbraní. Základní zbraní policisty je tzv. „krátká střelná zbraň“, kterou je vyzbrojena většina z nich. V současné době je to nejčastěji pistole zn. ČZ model 75 D Compact, ráže 9x19 mm. Postupně jsou však na vybraných útvarech nahrazovány pistolími zn. Glock, modelové řady 17, 19 a 26, všechny v ráži 9x19. Z takzvaných dlouhých zbraní, je u policie nejvíce rozšířen samopal zn. Heckler Koch model MP5, rovněž ve stejné ráži. Nejčastěji zastoupenou bodnou zbraní je pak nůž zn. Mikov model Uton. Nejedná se pochopitelně o kompletní výčet všech zbraní používaných policií, neboť by tomuto tématu musel být věnován značný rozsah, jenž by překračoval rámec této práce.

Zajímavostí je pak skutečnost, že zákon o policii užívá termín „zbraň“ bez přívlastku, a nerozlišuje tak mezi zbraní služební a soukromou. V článku 11 odst. 6 příslušného závazného pokynu policejního prezidenta, se pak rovněž uvádí, že „V době mimo výkon služby může policista k provedení zákroku použít i soukromou zbraň, a to za stejných podmínek jako zbraň.“⁴¹ Přestože není nikde stanovena povinnost, aby byl policista držitelem zbrojního průkazu, mnoho policistů se jeho držiteli stalo, a na základě příslušného oprávnění si pak pořídilo soukromé zbraně. Důvodů je jistě více,

⁴⁰ ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 91, s. 4086-4115. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.

⁴¹ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 156 ze dne 12. prosince 2008., o zabezpečení, přidělování a nošení služebních zbraní, střeliva a munice v Policii České republiky. In *Sbírka interních aktů řízení*. 2008. 13 s.

jako například záliba ve střelbě, sportovní činnost, případně lov. Jedním z nich je však jistě i existence § 10 odst. 2 zákona o policii, nesoucího název „Iniciativa“. *„Policista má povinnost podle odstavce 1 i v době mimo službu, je-li bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo svoboda osob anebo majetek nebo došlo-li k útoku na tyto hodnoty“*⁴². Ve zmíněném prvním odstavci je pak policistům stanovena povinnost, aby v případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, provedli úkon nebo přijali jiné opatření, kterým by toto ohrožení nebo porušení odstranili.

*„Pod pojmem použití zbraně se rozumí zacházení se zbraní takovým způsobem, k němuž je určena, např. střelné zbraně ke střelbě, bodné zbraně k bodání.“*⁴³ Je-li zbraň užitá jiným způsobem, posuzuje se to jako použití donucovacího prostředku, nikoli jako použití zbraně. Jako příklad lze uvést úder střelnou zbraní. Mezi donucovací prostředky však patří rovněž varovný výstřel, a to i přesto, že se v takovém případě jedná o použití zbraně v souladu s jejím účelem. Použití zbraně bude věnována celá následující kapitola.

⁴² ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů Česká republika*. 2009, částka 91, s. 4086-4115. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.

⁴³ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, 1052 s.

5 Možnosti oprávněného použití zbraně příslušníky bezpečnostních sborů a ozbrojených sil

Jak již bylo konstatováno v předchozí kapitole, jednotlivé podmínky opravňující k použití zbraně, jsou nejpodrobněji a nejkompexněji řešeny v zákoně o policii. V této kapitole proto bude provedena bližší analýza jednotlivých podmínek uvedených v § 56.

Zákon o policii v drtivé většině případů připouští způsobení újmy na lidském životě či zdraví pouze za situace, kdy je stejně významný zákonem chráněný zájem (tedy lidský život či zdraví), ohrožen bezprostředně. Použití zbraně je v uvedených případech navíc přípustné pouze za podmínky, pokud by užití donucovacího prostředku bylo zřejmě neúčinné. Policista musí také co nejvíce šetřit život a zdraví osoby, proti které zasahuje.

Právo na život je chráněno ústavním zákonem, konkrétně Listinou základních práv a svobod, podle které:

„(1) Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením.

(2) Nikdo nesmí být zbaven života.

(3) Trest smrti se nepřipouští.

(4) Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života

v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.“⁴⁴

Ochrana života je rovněž součástí Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluvy“), která řeší situace za kterých může dojít ke zbavení života o něco podrobněji, než citované ustanovení Listiny základních práv a svobod. Článek 2 odst. 2 Úmluvy uvádí, že: *„Zbavení života se nebude považovat za způsobené v rozporu s tímto článkem, jestliže bude vyplývat z použití síly, které není víc než zcela nezbytné, při:*

⁴⁴ ČESKO. Usnesení předsednictva ČNR č. 2 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, jako součástí ústavního pořádku České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1993, částka 1, s. 17-23. Dostupné také z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5989>>.

- a) obraně každé osoby proti nezákonnému násilí;
- b) provádění zákonného zatčení nebo zabránění útěku osoby zákonně zadržené;
- c) zákonně uskutečněné akci za účelem potlačení nepokojů nebo vzpoury.⁴⁵

Jelikož při použití zbraně dochází k nejzávažnějším a nejdůraznějším zásahům do integrity osob, nelze při něm vyloučit ani možnost usmrcení osoby, proti níž zákrok směřuje. Z tohoto důvodu by tedy mělo být jakékoliv použití zbraně až tou poslední možností vedoucí k dosažení cíle sledovaného služebním zákrokem. Zároveň však lze konstatovat, že pokud by při zákroku ke zbavení života nakonec skutečně došlo, a to při splnění podmínek oprávněného použití zbraně jako jedné z okolností vylučujících protiprávnost, byla by tím tato skutečnost dostatečně ospravedlněna. „Článek 2 Úmluvy, který zakotvuje právo na život a stanoví okolnosti, za kterých může být zbavení života ospravedlněno, je jedním z nejdůležitějších ustanovení Úmluvy, od kterého není povolena žádná možnost derogace.“⁴⁶

Pouze za podmínek nutné obrany či v krajní nouzi, může dojít k případnému usmrcení útočníka rovněž i ozbrojeným obráncem z řad civilistů. V ostatních případech, tedy pokud by došlo k použití zbraně v souladu s příslušnou právní normou, je pak tato možnost vyhrazena pouze příslušníkům bezpečnostních sborů a ozbrojených sil. Důvodem, proč je jim dána větší právní ochrana je skutečnost, že se od nich vyžaduje, aby při odvracení útoků na chráněné zájmy společnosti snášeli zvýšené nebezpečí.

5.1 Situace v nichž je policista oprávněn použít zbraň

Následující podkapitola je věnována analýze jednotlivých situací, ve kterých jsou policisté oprávněni použít zbraň. Jedná se o kompletní výčet podmínek uvedených v § 56 zákona o policii.

⁴⁵ ČESKO. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209 ze dne 21. února 1991, o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na Úmluvu navazujících. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1992, částka 41, s. 1073-1087. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2564>>.

⁴⁶ EU. Rozsudek velkého senátu [ze dne 20. 12. 2004]. In *Evropský soud pro lidská práva, Evropská unie*. 2004, číslo stížnosti 50385/99, ve věci Makaratzis proti Řecku.

5.1.1 Nutná obrana a krajní nouze

První dvojicí situací, kdy je policista oprávněn použít zbraň, jsou podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona o policii, nutná obrana a krajní nouze. Blíže popisovat tyto instituty by však bylo nadbytečné, neboť již byly představeny samostatně v úvodní části bakalářské práce. Jistou zajímavostí však je, že oproti trestnímu zákoníku jsou tyto instituty nejen v zákoně o policii, ale i v ostatních dotčených právních předpisech, uváděny v opačném pořadí. Toto je nepochybně dáno skutečností, že tyto právní normy doposud nereflektovaly na současné znění trestního zákoníku.

Nutná obrana za použití střelné zbraně je možná nejen vůči protivníkovi ozbrojenému skutečnou zbraní, ale rovněž i při útoku vedenému pouhou replikou střelné zbraně. Vyplývá to z judikatury Nejvyššího soudu, který rozhodoval o odvolání nejvyšší státní zástupkyně v neprospěch obviněného, který při silniční kontrole vyhrožoval zastřelením členům policejní hlídky provádějícím silniční kontrolu, přičemž však použil umělohmotnou repliku revolveru. *„V daném případě však podle nejvyšší státní zástupkyně nebyla způsobilost prostředku použitého k trestnému útoku posouzena s přihlédnutím k naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu útoku na veřejného činitele podle § 156 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zákona. Poukázala přitom na výklad znaku „se zbraní“ v komentáři k trestnímu zákonu, podle něhož se za zbraň v právním smyslu považuje i taková věc, která je způsobilá ovlivnit psychiku poškozeného, i na judikaturu, která se vztahuje k použití zbraně za účelem zastrašení, tedy ovlivnění psychiky poškozeného způsobem pachatelem požadovaným (viz č. 25/1983–II. Sb. rozh. tr.). Obviněný vyhrožoval zastřelením policistům, kteří proti němu zakročovali při oprávněném služebním zákroku, a použil přitom věrnou napodobeninu střelné zbraně. Vůle obviněného ovlivnit tímto způsobem jednání poškozených podle jeho představ byla nepochybná, a proto zavinění obviněného odpovídá ustanovení § 4 písm. a) tr. zákona. Nejvyšší státní zástupkyně zdůraznila, že pohrůžka zastřelením při manipulaci s věrnou replikou skutečné střelné zbraně, pokrývající právní smysl pojmu zbraně, měla tytéž účinky na psychiku poškozených jako pohrůžka zbraní skutečnou a zesílila důraznost výhrůžky usmrcením pronesené za účelem snazšího dosažení trestného cíle. Proto také tato okolnost podstatným způsobem*

*zvýšila stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, čímž je splněna i materiální podmínka ve smyslu § 88 odst. 1 tr. zákona.*⁴⁷

Střelnou zbraň lze použít také i proti osobě, která není ozbrojena v pravém slova smyslu, ale jako zbraň použije například kameny. I v této věci judikoval Nejvyšší soud. *„Útok vedený házením kamenů s cílem zasáhnout a zranit napadenou osobu je útokem se zbraní ve smyslu ustanovení § 89 odst. 5 tr. zákona. Jestliže byl útok vůči napadenému veden ze strany útočníka opakovaným házením kamenů sice z větší vzdálenosti, avšak takovou intenzitou a tak velkými kameny, že mu hrozilo způsobení i závažného zranění, přičemž tento útok stále trval, nejde o vybočení z mezí nutné obrany podle § 13 tr. zákona., pokud napadený jako jediného účinného prostředku k odvrácení takového útoku použil střelné zbraně tak, že vystřelil ve směru na útočníka, kterého zasáhl a způsobil mu smrtelné zranění, zvláště když tomu předcházelo několik neúčinných výstražných výstřelů.*⁴⁸

5.1.2 Zadržení nebezpečného pachatele

Stěžejní pojem „nebezpečný pachatel“, není v žádném právním předpise definován. Judikatura vymezila pojem nebezpečného pachatele následovně: *"Za nebezpečného pachatele je třeba považovat zvláště nebezpečného recidivistu podle § 41 odst. 1 tr. zák.; pachatele závažného úmyslného trestného činu, který byl při jeho spáchání přistižen, pachatele úmyslného trestného činu, o kterém vyjde najevo, že je ozbrojen; vězně na útěku; osobu, která byla nadřizenými, nebo jiným oprávněným orgánem za nebezpečného pachatele výslovně označena.*⁴⁹ V odborné literatuře se uvádí, že nebezpečným pachatelem je *„zejména: pachatel závažnějších trestných činů proti životu a zdraví osob, pachatel ozbrojený, pachatel jiného závažného trestného činu, zejména pokud ho policista přistihne při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté, nebo pachatel, kterého z jiných závažných důvodů policista*

⁴⁷ ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu [ze dne 30. 7. 2003]. In *Nejvyšší soud*, Česká republika. 2003, spisová značka 5 Tdo 792. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=A1A3E139C14410E8C1257A4E0065278D>.

⁴⁸ ČESKO. Rozsudek Nejvyššího soudu [ze dne 13. 9. 2006]. In *Nejvyšší soud*, Česká republika. 2006, spisová značka 3 Tdo 840. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=F52D3F8D14CA0556C1257A4E0069746E>.

⁴⁹ ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu [ze dne 26. 10. 2006]. In *Nejvyšší soud*, Česká republika. 2006, spisová značka 6 Tdo 798. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=1802299D9E46B1D0C1257A4E00690BFE>.

*vyhodnotí v konkrétní situaci jako zvlášť nebezpečného pro život či zdraví jiných (např. agresivní ozbrojená osoba pod vlivem návykových látek)*⁵⁰

Okruh osob, které je možné za nebezpečné pachatele označit, tedy není taxativně stanoven. Lze usuzovat, že zákonodárce předpokládal skutečnost, že je každý policista dostatečně proškolen a vycvičen, aby sám rozpoznal, zda je pachatel nebezpečný. Může jím být například osoba, o které je policistovi známo, že se bezprostředně dopustila tak závažného protiprávního jednání, že proto představuje závažnou hrozbu pro život či zdraví jeho vlastní anebo ostatních. Díky existenci takové hrozby, je pak riziko spojené s tím, že bude policistovou střelbou těžce zraněn nebo dokonce zabit, z hlediska zájmu společnosti přijatelnější, než varianta nezakročení proti takovému pachateli. Při použití zbraně je totiž zapotřebí vždy s uvedeným rizikem počítat a nelze jej vyloučit, ani podstatně omezit. Zda si policista pachatele označí za nebezpečného a následně proti němu použije zbraň, je tedy ponecháno výlučně na jeho uvážení.

Podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o policii, je použití zbraně možné za situace, kdy se nebezpečný pachatel, proti němuž policista zakročuje, na jeho výzvu nevzdá anebo se zdráhá opustit svůj úkryt. Výzvou je myšlena povinnost „*vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito zbraně*“.⁵¹ Úkrytem pak může být „*cokoli, co lze využít jako prostředek bránící policistovi pozorovat činnost pachatele, byť jen částečně*“.⁵² Je tedy nepodstatné, zda se jedná o úkryt zbudovaný za tímto účelem, či úkryt improvizovaný, například terénní nerovnost, strom, případně jakýkoliv jiný objekt. „*Ratio ustanovení § 56 odst. 1 písm. b), je spatřováno ve značné rizikovosti a taktické náročnosti zákroku proti nebezpečnému pachateli v úkrytu, toto ustanovení umožňuje např. krycí střelbu na úkryt při přesunu k pachateli.*“⁵³

Další situace, kdy policista může použít zbraň proti nebezpečnému pachateli, je uvedena v § 56 odst. 1 písm. c) zákona o policii. Jedná se o zamezení útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet. „*Jako útek lze označit*

⁵⁰ VANGELI, B. *Zákon o policii České republiky*. 2.vyd. Praha: Beck, 2014. 461 s.

⁵¹ ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 91, s. 4086-4115. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.

⁵² ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 479 s.

⁵³ VANGELI, B. *Zákon o policii České republiky*. 2.vyd. Praha: Beck, 2014. 461 s.

situaci, kdy nebezpečný pachatel uniká z dosahu policisty.“⁵⁴ Podmínky pro použití zbraně však nastanou jedině tehdy, pokud zadržení nebude možné provést za použití donucovacích prostředků. Z těchto pak přichází do úvahy zejména některý z vrhacích prostředků, které se svým způsobem použití nejvíce blíží střelným zbraním. Současně pak při jejich použití hrozí jen minimální riziko způsobení újmy na zdraví.

Aby nedošlo k neadekvátnímu zásahu, je nezbytné rovněž zvážení závažnosti spáchaného protiprávního jednání. V tomto ohledu je třeba připomenout stanovisko Evropského soudu pro lidská práva, který judikoval, že: „*Užití potencionálně smrtící zbraně nevyhnutelně ohrožuje lidský život, i když existují pravidla k minimalizaci takových rizik. Soud je tedy toho názoru, že za žádných okolností nemůže být "absolutně nezbytné" ve smyslu čl. 2 odst. 2 Úmluvy takovou zbraň užít k zadržení osoby podezřelé z nenásilného trestného činu, která neohrožuje život zasahujícího, i kdyby v případě jejího nepoužití došlo k útěku zadržovaného.*“⁵⁵

5.1.3 Překonání aktivního odporu směřujícího ke zmaření závažného zákroku

Policista smí použít zbraň, nelze-li jinak překonat aktivní odpor směřující ke zmaření jeho závažného zákroku, dle § 56 odst. 1 písm. d) zákona o policii. Zatímco pojem zákroku je definován jako „*úkon, při němž dochází k přímému vynucování splnění právní povinnosti nebo přímé ochraně práv za použití síly nebo hrozby jejího použití*“⁵⁶, co se rozumí závažným zákrokem, zákon neuvádí. Mohlo by se však například jednat o „*ten druh zákroku, s jehož nedokončením je spojena možnost nevratných bezpečnostních následků či jiných mimořádně závažných důsledků*“.⁵⁷ Závažným zákrokem je tedy takový zákrok, který je natolik důležitý, že je třeba jej dokončit i za cenu vystavení osoby riziku způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti. Zbraň však lze použít pouze za podmínky, že povaha útoku nebo jeho intenzita je

⁵⁴ MATES, P. a kol. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1.1.2009*. Praha: Linde, 2009. 338 s.

⁵⁵ EU. Rozsudek velkého senátu [ze dne 6. 7. 2005]. In *Evropský soud pro lidská práva, Evropská unie*. 2005, číslo stížnosti 43577/98, ve věci Nachova proti Bulharsku.

⁵⁶ ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů Česká republika*. 2009, částka 91, s. 4086-4115. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.

⁵⁷ ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 479 s.

taková, že vylučuje jeho překonání jiným způsobem, například použitím donucovacích prostředků.

Současně je pak použití zbraně podmíněno i skutečností, že je překonáván odpor aktivní, čímž je myšleno „*násilné bránění realizaci služebního zákroku*“.⁵⁸ O aktivní odpor půjde tehdy, bude-li policistovi bráněno v provedení zákroku násilným způsobem. Typicky půjde o situace, kdy se zakročuje proti ozbrojenému pachateli nebo značně fyzicky disponovanému pachateli, případně přesile pachatelů, jejichž odpor by nebylo v silách policisty překonat jiným způsobem, než za použití zbraně. Za pasivní odpor by pak bylo naopak považováno jednání, při němž by osoba odmítala uposlechnout policistovy výzvy, a přitom by svým jednáním ohrožovala bezpečnost osob, majetku či veřejného pořádku. Na rozdíl od situací, kdy je policista oprávněn za použití zbraně překonávat také pasivní odpor, avšak pouze jde-li o nebezpečného pachatele, může při překonávání aktivního odporu, použít zbraň vůči komukoliv.

5.1.4 Odvracení násilného útoku, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt anebo prostor

Na základě § 56 odst. 1 písm. e) zákona o policii, může policista použít zbraň, aby odvrátil násilný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt anebo prostor. Tím zákon říká, že k legálnímu použití zbraně nestačí pouze skutečnost, že je veden útok, ale tento útok musí mít zároveň vyšší intenzitu. Takový útok tedy musí být obligatorně veden za použití násilí. „*Násilný útok je např. útok za použití zbraně či výbušniny.*“⁵⁹ Útok vedený beze zbraně by pak bylo možné z hlediska zásady přiměřenosti považovat za legitimní důvod pro použití zbraně pouze za předpokladu, pokud by se jednalo například o útok vedený značnou přesilou útočníků.

Co je střeženým objektem nebo prostorem zákon o policii přímo nedefinuje, na rozdíl od objektu a prostoru chráněného, kterými jsou „*objekty a prostory zvláštního významu pro vnitřní pořádek a bezpečnost, o nichž takto rozhodne vláda; chráněným objektem a prostorem se rovněž rozumí objekty a prostory, pro které taková ochrana*

⁵⁸ ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 479 s.

⁵⁹ Tamtéž.

vyplývá z *mezinárodní smlouvy*⁶⁰. Za střežený objekt nebo prostor je tedy možné označit jakékoliv místo, které policie střežení v rámci výkonu jí svěřené pravomoci. Zpravidla se bude jednat o policejní budovy a areály, může však jít i o kontrolní místa nebo stanoviště, které musí vzhledem k bezpečnostní situaci, v daném místě policie střežit. V neposlední řadě se pak může jednat rovněž i o místo činu.

5.1.5 Nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek

Policista je oprávněn použít zbraň, nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví, a to podle § 56 odst. 1 písm. f) zákona o policii.

V tomto případě je zbraně užito proti jedoucímu dopravnímu prostředku. Bezohledná jízda opět není nikterak právní úpravou definována, lze však dovodit, že se bude jednat o takový způsob jízdy, který vážně ohrožuje život nebo zdraví osob. Může se jednat například o najíždění vozidlem na policistu anebo třeba o vytlačování jiných dopravních prostředků z jízdního pruhu. „*Bezohledná jízda je taková, která vážně ohrožuje život a zdraví osob, a to buď ve volném prostoru (chodník, komunikace, park, pěší zóna), nebo uvnitř dopravního prostředku.*“⁶¹ Zbraň je však možno použít pouze po opakované výzvě nebo po opakovaném znamení daném k zastavení dopravního prostředku, které ale musí jeho řidič zaznamenat. Současně je třeba splnit i podmínku subsidiarity a zvážit, nelze-li dopravní prostředek zastavit i jiným způsobem, například za použití donucovacích prostředků. Typicky pak varovným výstřelem či zastavovacím pásem.

Střelba na stojící vozidlo je v daném právním rámci představitelná pouze za situace, kdy bezprostředně před zastavením vozidla docházelo k ohrožování života či zdraví bezohlednou jízdou. Současně pak musí vzniknout důvodná obava, že se řidič znovu rozjede a bude během své další jízdy pokračovat v ohrožování životů a zdraví

⁶⁰ ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 91, s. 4086-4115. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.

⁶¹ MATES, P. a kol. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1.1.2009*. Praha: Linde, 2009. 338 s.

ostatních osob. V takovém případě by však měla být střelba vedena na kola nebo motorovou část vozidla.

V žádném případě se nejedná o použití zbraně vůči osobě řidiče, neboť dotyčný může sám být v dané situaci pouhou obětí. Špatné vyhodnocení situace pak může mít pro zakročujícího fatální následky, jako tomu bylo v případě policisty, jehož dovolání odmítl Nejvyšší soud. „*Jednáním porušil ust. § 56 odst. 1 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, když střílel na vozidlo, přestože si byl vědom skutečnosti, že nebyly splněny podmínky pro použití zbraně, neboť P. M. zejména nikoho v době použití zbraně bezprostředně neohrožoval, zjevně se v jeho případě nejednalo o nebezpečného pachatele, ani proti němu nebylo nejprve užito donucovacích prostředků hrozby namířenou střelnou zbraní či varovného výstřelu, stejně tak jízdou vážně neohrožoval život nebo zdraví osob, dále porušil ust. § 56 odst. 4 citovaného zákona, když střelbu směřoval z bezprostřední blízkosti do kabiny vozu a nikoli na takovou část vozidla, jejíž zásah by způsobil zastavení vozidla bez ohrožení života a zdraví řidiče, a rovněž porušil ust. § 11 písm. c) citovaného zákona, neboť nepostupoval tak, aby jím vedený služební zákrok nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného zákrokem.*“⁶²

Cílem je tedy jednoznačně zneškodnění dopravního prostředku, čímž je myšleno jeho vyřazení z provozu, nikoliv likvidace jeho osádky. Podstatnou skutečností je, že zbraň lze použít teprve tehdy, pokud řidič nereaguje ani na opakované výzvy nebo znamení daná podle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích. Uvedený zákon zakládá oprávnění různých skupin osob zastavovat vozidla. Oprávnění zastavovat vozidla policistou ve stejnokroji, vyplývá z § 79 odst. 1 písm. a) výše uvedeného zákona. V následujícím odstavci se uvádí, že: „*Vozidlo se zastavuje dáváním znamení k zastavení vozidla. Osoby uvedené v odstavci 1 dávají znamení k zastavení vozidla vztyčenou paží nebo zastavovacím terčem a za snížené viditelnosti červeným světlem, kterým pohybují v horním půlkruhu. Z jedoucího vozidla dávají toto znamení kýváním paže nahoru a dolů nebo vysunutým zastavovacím terčem. Policista, vojenský policista, celník nebo strážník obecní policie může z jedoucího vozidla zastavovat*

⁶² ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu [ze dne 18. 1. 2012]. In *Nejvyšší soud*, Česká republika. 2012, spisová značka 8 Tdo 1623. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=7625B38D87CF372EC1257A4E00654119&>

vozidla i rozsvícením nápisu „STOP“ podle zvláštního právního předpisu ze směru jízdy zastavovaného vozidla, a to zepředu i zezadu.“⁶³

Přesto si lze představit rovněž situaci, ve které by bylo možné střílet na dopravní prostředek i bez předchozí výzvy. Jako příklad lze uvést užití vozidla jako zbraně, tedy v případě, pokud by se jeho řidič úmyslně pokusil srazit policistu nebo jinou osobu. Další taková situace by mohla nastat, pokud by se řidič vozidla úmyslně snažil způsobit závažný trestný čin například tím, že by se s cisternou s benzínem pokusil narazit do budovy plné lidí. V těchto případech by se však jednalo o použití zbraně podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona o policii, tedy za podmínek nutné obrany či krajní nouze.

Přestože to zákon o policii přímo neuvádí, dopravním prostředkem je myšleno silniční motorové vozidlo. Jak by se tedy postupovalo v případě nutnosti zadržet jiný dopravní prostředek? Bezohlednou jízdou v motorovém člunu nebo na vodním skútru lze totiž rovněž ohrozit život či zdraví osob. V takovém případě navíc nepůjde o jízdu, nýbrž o plavbu, což v zákoně o policii nijak zohledněno není. Stejně tak je možné ohrozit chodce na chodníku třeba jízdou na kole či na koloběžce. Odpověď lze nalézt v odborné literatuře. *„V těchto případech může policista použít zbraně k zadržení jakéhokoli dopravního prostředku. V praxi přichází v úvahu zejména silniční motorová vozidla a plavební vozidla. Nepůjde o jízdní kola a podobné prostředky, neboť jejich jízdou nebude vážně ohrožen život a zdraví osob.“⁶⁴* V uvedených případech je tedy možné vycházet z principu analogie anebo využít ustanovení o použití zbraně za podmínek krajní nouze.

Je tedy možné konstatovat, že zastavení dopravního prostředku za použití střelné zbraně je značně problematickou záležitostí a zasahující policisté jsou vždy pod velkým tlakem. V následující podkapitole bude uveden konkrétní případ z praxe, kdy policista použil zbraň proti recidivistovi, který na opakované výzvy k zastavení vozidla nereagoval a dokonce zapříčinil nehodu služebního vozidla. Při následné střelbě bohužel došlo k usmrcení spolujezdkyně ujíždějícího řidiče.

⁶³ ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 14. září 2000 o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98, s. 4570-4616. Dostupné z WWW:<<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3486>>.

⁶⁴ HRAZDÍRA, I., KOVÁRNÍK, L., NOVOTNÝ, F. *Použití zbraně a zákon*. Praha: Eurounion, 2000. 412 s.

5.1.6 Po použití donucovacích prostředků hrozba namířenou střelnou zbraní a varovného výstřelu

Při aplikaci oprávnění obsaženém v § 56 odst. 1 písm. g) zákona o policii, podle kterého je policista oprávněn použít zbraň, jestliže osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, neuposlechne příkazu policisty směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby, je třeba vycházet z restriktivního výkladu, za účelem dodržení obecné zásady přiměřenosti. Zbraň lze použít pouze tehdy, pokud je jednáním osoby ohrožen život nebo zdraví, případně jde o závažný útok na svobodu nebo lidskou důstojnost. „Podmínkou pro použití zbraně je trvání protiprávního jednání, které bylo příčinou použití v ustanovení uvedených donucovacích prostředků.“⁶⁵ „Jde tedy o tak vyhrocenou situaci, kdy nebezpečí eskaluje a ačkoliv už bylo použito tak důrazného donucovacího prostředku jako je hrozba namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, pachatel stále odmítá uposlechnout příkaz policisty směřující k zajištění bezpečnosti. Jde o logické provázání použití zbraně se zmíněnými donucovacími prostředky.“⁶⁶

Zde je na místě zmínit, že nastane-li situace, kdy se policista rozhodne vytáhnout zbraň z pouzdra a namířit s ní na člověka či dokonce ze zbraně vystřelit varovný výstřel, není již takříkajíc cesty zpět. Policista totiž situaci vyhodnotil tak, že šlo o nezbytný krok učiněný pro zajištění jeho vlastní bezpečnosti, případně pro zajištění bezpečnosti jiných osob. Toho pak nešlo docílit jiným způsobem, než využitím krajních prostředků. „V obecné rovině je zapotřebí akcentovat, že varovný výstřel ze služební zbraně je prakticky nejtěžším donucovacím prostředkem, u něhož je třeba vždy počítat s potenciálním ohrožením života či zdraví jiných osob (a to nejen pachatele, ale například i náhodných kolemjdoucích).“⁶⁷

⁶⁵ ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 479 s.

⁶⁶ VANGELI, B. *Zákon o policii České republiky*. 2.vyd. Praha: Beck, 2014. 461 s.

⁶⁷ ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu [ze dne 2. 6. 2010]. In *Nejvyšší soud*, Česká republika. 2010, spisová značka 8 Tdo 353. Dostupné z WWW: <http://www.nsoudu.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=1D4F948768FF65B3C1257A4E0064D86A>.

5.1.7 Zneškodnění zvířete

Jako poslední situace pro použití zbraně policistou je v § 56 odst. 1 písm. h) zákona o policii, uvedena možnost použití zbraně ke zneškodnění zvířete ohrožujícího život nebo zdraví osoby. V tomto případě není rozhodující, zda se jedná o zvíře volně žijící, domácí anebo hospodářské. Zpravidla se však bude jednat o zvíře splašené nebo poštvané jinou osobou.

Je nezbytné si uvědomit, že objektem ochrany je v tomto případě výslovně jen zdraví a život, nikoliv však majetek. „*Zvíře musí být hrozbou pro život nebo zdraví osoby, nestačí, ohrožuje-li zvíře majetek.*“⁶⁸ Stačí však pouhé ohrožení, není tedy nutné, aby zvíře již způsobilo nějaký následek. Zneškodněním není myšleno usmrcení zvířete. Díky devastujícím účinkům střelných poranění, však bývá ukončení života zvířete často tím nejhumánnějším způsobem jeho zneškodnění. Dalším aspektem tohoto ustanovení je skutečnost, že zákonodárce zde zcela úmyslně nezmiňuje ohrožení policisty, jelikož pak by dané ustanovení bylo nadbytečné, neboť by se jednalo nejspíše o krajní nouzi.

5.2 Povinnosti policisty před použitím zbraně

Ustanovení § 56 odst. 2 zákona o policii, umožňuje použití zbraně policistou jen v takovém případě, jestliže by použití donucovacích prostředků bylo zřejmě neúčinné, čímž je vyjádřen vztah subsidiarity mezi donucovacími prostředky a použitím zbraně. „*Vyhodnocení, zda by užití donucovacího prostředku bylo zřejmě neúčinné, je ponecháno na policistovi pro každý konkrétní případ zvlášť.*“⁶⁹ Zde je na místě připomenout skutečnost, že policista nemusí být vždy vybaven všemi druhy donucovacích prostředků, které jsou v zákoně o policii uvedeny. „*Není tedy zákonnou podmínkou použití zbraně, aby policista přednostně použil donucovacího prostředku.*“⁷⁰ Lze tedy konstatovat, že vždy není nutně zapotřebí nejprve použít donucovacího prostředku, a až poté případně zbraně. To ale neplatí při postupu podle § 56 odst. 1 písm. g) zákona o policii, kdy je třeba nejprve použít konkrétní donucovací prostředek, jelikož teprve poté připadá do úvahy použití zbraně. Za situace uvedené v § 56 odst. 1

⁶⁸ ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 479 s.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tamtéž.

písm. h) zákona o policii, by pak bylo značně obtížné zvíře efektivně zneškodnit za použití donucovacích prostředků, a proto dochází bezprostředně k použití zbraně.

Užití výzvy s výstrahou, že pokud osoba, proti níž policista zakročuje, neupustí od svého protiprávního jednání, bude proti ní použito zbraně, podle § 56 odst. 3 zákona o policii, však není obligatorní podmínkou pro všechny případy použití zbraně. K této výzvě nemusí být přikročeno, jestliže by byla neúčelná, jako například v situacích uvedených v § 56 odst. 1 písm. f) až h) zákona o policii. Podmínkou pro použití zbraně podle písm. f) je skutečnost, že řidič nezastaví ani na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu. V případě použití zbraně podle písm. g), je zase použití zbraně podmíněno neuposlechnutím příkazu směřujícího k zajištění bezpečnosti policisty nebo jiné osoby. Upuštění od výzvy proti zvířeti je pak samozřejmé. Od výzvy lze také upustit v případě, když zákrok nesnese odkladu. Jedná se o situaci, kdy je ohrožen život a zdraví policisty nebo jiné osoby, přičemž toto posouzení je opětovně ponecháno na zasahujícím policistovi.

Zásada opatrnosti uvedená v § 56 odst. 4 zákona o policii, náleží k základním povinnostem policisty. *„Zásada nutné opatrnosti je speciální zásadou vůči zásadě přiměřenosti postupu podle § 11, která náleží mezi základní povinnosti policisty. Cílem této zásady je minimalizace následků spojených s použitím zbraně.“*⁷¹ Účelem použití zbraně je sice zneškodnění osoby, proti které zákrok směřuje, ale i přesto je policista povinen co nejvíce šetřit její život. Při použití zbraně vůči protiprávně jednající osobě není přípustné, aby policista mířil na životně důležité orgány. Výjimku tvoří pouze případy, při nichž je usmrcení pachatele jedinou možností, jak zabránit závažným následkům. Se způsobením újmy na zdraví zákonodárce předem počítá, a to nejen ve vztahu k osobě, proti níž střelba směřuje, ale rovněž i vůči nezúčastněným osobám. Problematická je rovněž skutečnost, že i při střelbě mimo umístění životně důležitých orgánů, existuje naprosto reálné riziko usmrcení zasažené osoby. *„Na těle člověka prakticky neexistuje oblast, kterou by bylo možno zasáhnout střelou bez rizika, že zásah bude mít smrtící následky. Každé větší poranění může způsobit úrazový šok. I poranění nervových pletení ve svalech končetin může mít za následek smrt člověka, nehledě k možnosti vykrvácení z poraněné končetinové cévy i středního průměru.“*⁷²

⁷¹ ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 479 s.

⁷² HIRT, M., VOREL, F. *Soudní lékařství II. díl*. Praha: Grada Publishing, 2016. 240 s.

Další omezení pro použití zbraně pak vyplývá z § 58 zákona o policii, kdy je vyloučeno, aby policista použil zbraň, ale rovněž i většinu donucovacích prostředků, proti zjevně těhotné ženě, osobě zjevně vysokého věku, osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou nebo osobě zjevně mladší 15 let. „*Těhotenství, věk i tělesné vady či choroby se posoudí podle fyzického vzhledu a stavu osoby.*“⁷³ Zákon zde však stanoví jakousi výjimku z výjimky, a to v případě, že útok výše uvedených osob bezprostředně ohrožuje život nebo zdraví policisty anebo jiné osoby nebo hrozí větší škoda na majetku a nebezpečí nelze odvrátit jinak.

Každá situace je naprosto jedinečná a výjimečná, a není proto možné se na ni předem zcela připravit. Použití zbraně pak s sebou nese riziko, které musí policista přijmout. Všechny případy, kdy dojde k použití zbraně, musí být z hlediska oprávněnosti posuzovány a vyhodnocovány s maximální mírou objektivnosti. Pokud by bylo shledáno, že došlo k překročení podmínek pro oprávněné použití zbraně, byl by policista za takto způsobený následek trestně odpovědný.

5.3 Povinnosti policisty následující po použití zbraně

Povinnosti policisty po použití zbraně, ale rovněž i po použití donucovacího prostředku, jsou uvedeny v § 57 zákona o policii. Policista je povinen poskytnout zraněné osobě první pomoc a zajistit jí lékařské ošetření, a to ihned, jakmile to okolnosti dovolí. Dále je policista povinen učinit opatření, aby mohla být řádně objasněna oprávněnost zákroku.

Zárok, při kterém došlo k použití donucovacího prostředku nebo zbraně, je policista povinen ohlásit svému nadřízenému a sepsat o něm úřední záznam. Dojde-li při něm ke zranění nebo usmrcení osoby anebo ke škodě nikoli nepatrné, je vedoucí policejního útvaru povinen bez zbytečného odkladu vyrozumět státního zástupce.

5.4 Zárok pod jednotným velením

Zvláštní pozornost si zasluhuje ustanovení o zákrocích pod jednotným velením, obsažené v § 59 zákona o policii. Jedná se o situace, ve kterých o případném použití

⁷³ MATES, P. a kol. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1.1.2009*. Praha: Linde, 2009. 338 s.

donucovacího prostředku anebo zbraně, rozhoduje zpravidla velitel zakročující jednotky. V komentáři k zákonu o policii se uvádí, že „*toto ustanovení představuje výjimku ze zásadně osobní odpovědnosti policisty za rozhodnutí použít či zdržet se použití určitého oprávnění při plnění svých úkolů. Pokud policisté zakročí jakožto jednotka s jednotným velením, z důvodů jednak praktických (bez jednotného velení nemůže větší počet policistů rychle a efektivně zasahovat), jednak z důvodů požadavku na právní jistotu občanů i policistů zákon přenáší odpovědnost za rozhodnutí o použití donucovacího prostředku či zbraně na velitele zakročující jednotky. Současně však zákon stanoví povinnost toto rozhodnutí zadokumentovat audioteknikou nebo písemně. Záznam musí splňovat náležitosti dokumentace podle § 109 odst. 1. Zákon též počítá s možností, že hierarchické vztahy nadřízenosti vyplývající ze služebního zákona vstoupí do této situace, a proto stanoví možnost služebního funkcionáře, který je nadřízen veliteli jednotky, rozhodnout místo něho s tím, že v takovém případě však přebírá jeho roli až do momentu ukončení zákroku.*“⁷⁴

Typickými zákroky pod jednotným velením jsou zákroky policejních pořádkových jednotek, tedy Speciální pořádkové jednotky anebo Krajské pořádkové jednotky. Z povahy jejich činnosti vyplývá potřeba koordinované činnosti, jelikož zpravidla zakročí proti většímu počtu osob najednou, a to při různých bezpečnostních opatřeních, nejčastěji pak na demonstracích nebo na fotbalových zápasech. Pořádková jednotka při svém nasazení podléhá rozkazům velitele opatření, který deleguje úkoly na jejího velitele. Velitel pořádkové jednotky poté dává pokyny velícím jednotlivých součástí pořádkové jednotky. Nakonec jsou tyto pokyny předávány velitelům družstev, která pak zpravidla provádějí nezbytné zákroky samostatně.

Družstvo se skládá z velitele, jeho zástupce (který je současně velitelem tzv. mikrotýmu), řidiče, zdravotníka, dokumentaristy, hasiče a ostatních členů. Zpravidla se pak jedná o osmi až desetičlenný tým. Za situace, kdy by byl služební zákrok proveden buď jedním členem družstva, případně více jeho členy, a to jednak v reakci na jejich bezprostřední ohrožení anebo kvůli narušení veřejného pořádku či jiného porušení zákona, by však o zákrok pod jednotným velením nešlo.

⁷⁴ Srov. Komentář k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In *Nové ASPI* [online]. Ke dni 1. 7. 2019 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z WWW: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/32567/1/2#pa_59>.

Pokaždé se pochopitelně nemusí jednat pouze o zákroky pořádkových jednotek, neboť v rámci bezpečnostních opatření jsou nasazováni rovněž i policisté z tzv. běžného výkonu. I zde však funguje služební hierarchie, z níž vyplývá možnost zákroku pod jednotným velením. Nejedná se však o typickou činnost, taková situace tedy může nastat pouze v naprosto výjimečných případech.

Stane-li se, že je rozkaz velitele ve zřejmém rozporu s právním předpisem, musí jej policista na tuto skutečnost upozornit. Rozkaz je však i přesto povinen uposlechnout. Pokud by však i přes takové upozornění velitel na splnění rozkazu trval, je na žádost policisty povinen vydat rozkaz písemně, a to ihned, nebo jakmile to okolnosti dovolí. Policista je pak povinen oznámit neprodleně danou skutečnost nadřízenému veliteli. Pokud by však hrozilo, že by splněním rozkazu mohlo dojít k naplnění skutkové podstaty některého trestného činu, policista by takový rozkaz splnit nesměl. *„Toto neuposlechnutí nezakládá odpovědnost za trestný čin neuposlechnutí rozkazu podle trestního zákona.“*⁷⁵ *„Naopak, kdyby příslušník takový rozkaz, který je mu zákonem zakázáno splnit, splnil, spáchal by trestný čin“*⁷⁶

Při posuzování případné trestní odpovědnosti policisty je nezbytné vzít do úvahy rovněž okolnosti vylučující protiprávnost. Pokud by policista usoudil, že by svým jednáním mohl naplnit pouze skutkovou podstatu přestupku, je povinen rozkaz daný velitelem uposlechnout. Případná odpovědnost za zhodnocení právní kvalifikace, je pak ponechána na veliteli konkrétního zákroku pod jednotným velením. Velitel jednotky nebo jeho nadřízený, svým rozhodnutím o použití donucovacího prostředku či zbraně, na sebe bere rovněž i odpovědnost za splnění zákonem stanovených povinností, které nastanou po jejich použití.

5.5 Povolání vojáků, příslušníků Vězeňské služby České republiky a Celní správy České republiky k plnění úkolů policie

Na závěr této kapitoly nelze zmínit jednu zvláštnost, kterou zákon o policii obsahuje oproti jiným právním normám upravujícím oprávněné použití zbraně. Za podmínek uvedených v § 22 zákona o policii, tj. pokud by síly a prostředky policie

⁷⁵ ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 479 s.

⁷⁶ MATES, P. a kol. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1.1.2009*. Praha: Linde, 2009. 338 s.

nebyly dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti, může vláda České republiky povolat k plnění úkolů policie vojáky v činné službě, a také příslušníky Vězeňské služby České republiky nebo Celní správy České republiky. Ti by pak měli při plnění úkolů policie oprávnění a povinnosti policisty, a to včetně podmínek pro použití zbraně.

V praxi došlo k aplikaci výše uvedeného ustanovení například kvůli likvidaci škod spojených s povodněmi, naposledy to pak bylo v souvislosti s epidemií viru SARS-CoV-2.

5.6 Oprávněné použití zbraně policistou v praxi

Na závěr kapitoly věnované analýze jednotlivých situací, ve kterých je možné použít zbraň, je na místě jednu z nich demonstrovat na reálném případě. Konkrétně se jedná o použití zbraně za situace uvedené v § 56 odst. 1 písm. f) zákona o policii, tedy nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob.

K použití zbraně došlo ze strany policisty při služebním zákroku, ke kterému došlo dne 1. 2. 2012, v době okolo sedmé hodiny ráno, kdy hlídka Pohotovostní motorizované jednotky Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, pronásledovala řidiče odcizeného vozidla Citroen Berlingo. Řidič tohoto vozidla v průběhu pronásledování na policejní služební vozidlo nejprve opakovaně najížděl, přičemž za výjezdem ze zlíčovského tunelu ve Strakonické ulici v Praze 5, do služebního vozidla úmyslně narazil a způsobil jeho nehodu. Po nehodě zůstal velitel hlídky zaklíněn ve vozidle. Řidič služebního vozidla, kterým byl nyní již bývalý policista J. T., následně proti vozidlu použil služební zbraň. Z té nejprve čtyřikrát vystřelil poté, co se na něj řidič pokusil najet. Jelikož řidič na střelbu nereagoval, vystřelil policista proti vozidlu ujíždějícímu do protisměru ještě pětkrát. Střelbu přitom směřoval na pravou spodní část ujíždějícího vozidla a snažil se zasáhnout pneumatiku. Dvě z těchto střel však zasáhly spolujezdkyni, která se nacházela na sedadle vedle řidiče.

Jedna ze střel pronikla ženě do srdce a na místě ji usmrtila. Zasahující policisté shodně uvedli, že kromě řidiče nikoho jiného ve vozidle neviděli. Lze předpokládat, že

se dotyčná před policisty ve vozidle skrývala, protože před tím užila drogu pervitin. Objektivně pak bylo zjištěno, že v době kdy ke střelbě došlo, byla v daném místě značně zhoršená viditelnost. Řidič odcizeného vozidla byl zadržen až o několik dní později, jelikož vozidlo krátce po incidentu odstavil a z místa utekl. Byl jím recidivista V. H., který byl v minulosti dvacetkrát stíhán za majetkovou a násilnou trestnou činnost.

Všechny podmínky pro použití střelné zbraně podle § 56 odst. 1 písm. f) zákona o policii byly splněny, neboť policisté opakovaně dávali řidiči znamení k zastavení vozidla pomocí výstražného světelného a zvukového zařízení, na které však dotyčný nereagoval. Řidič zároveň svou bezohlednou jízdou ohrožoval nejprve policisty, do jejichž vozidla opakovaně najížděl, přičemž zapříčinil nehodu služebního vozidla. Poté vozidlem najížděl i na policistu a nakonec svou jízdou ohrožoval i ostatní účastníky silničního provozu.

Případem se postupně několikrát zabývala Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen „GIBS“), která věc nejprve dvakrát odložila, jelikož pro obvinění zakročujícího policisty neshledala žádné důvody. Po naléhání rodičů mrtvé ženy však nechalo Nejvyšší státní zastupitelství věc znovu prověřit. GIBS tak nakonec policistu obvinila z usmrcení z nedbalosti, podle § 143 trestního zákoníku. O případu poté nejprve nepravomocně rozhodl Obvodní soud pro Prahu 5, který konstatoval, že ke spáchání trestného činu nedošlo. Osvobozující rozsudek následně potvrdil i odvolací Městský soud v Praze, načež se rozsudek stal pravomocným. Po několika letech nejistoty, byl tedy policista nakonec osvobozen.

Případ měl v nedávné době ještě dohru u Ústavního soudu ČR, který však odmítl ústavní stížnost matky usmrcené ženy jako nepřijatelnou a zjevně neopodstatněnou.⁷⁷

⁷⁷ Srov. Expolicista Jiří Tišler je podle soudu nevinný. In *Policista* [online]. 1. 4. 2016 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.policista.cz/clanky/reportaz/1178/>>.

6 Srovnání oprávněného použití zbraně v České republice a na Slovensku

Slovenská právní úprava obsahuje celkem sedm ustanovení upravujících okolnosti vylučujících protiprávnost. Nacházejí se v zákoně č. 300/2005 Z.z., trestný zákon (dále jen „slovenský trestní zákon“). Jedná se o krajní nouzi, nutnou obranu, oprávněné použití zbraně, přípustné riziko, výkon práv a povinností, svolení poškozeného a plnění role agenta.

Tab. 2: Srovnání okolností vylučujících protiprávnost v ČR a SR, odlišnosti jsou zvýrazněny červeně.⁷⁸

Česká republika	Slovenská republika
§ 28 Krajní nouze	§ 24 Krajná núdza
§ 29 Nutná obrana	§ 25 Nutná obrana obsahuje dva odstavce navíc
§ 30 Svolení poškozeného	§ 29 Súhlas poškodeného
§ 31 Přípustné riziko	§ 27 Dovolené riziko
§ 32 Oprávněné použití zbraně	§ 26 Oprávnené použitie zbrane obsahuje jeden odstavec navíc
nemá v tr. zákoníku ekvivalent	§ 28 Výkon práva a povinností
§ 363 odst. 1, 2 Beztrestnost agenta	§ 30 Plnenie úlohy agenta

Oproti tuzemské právní úpravě, obsahuje ta slovenská jednu okolnost navíc. Jedná se o výkon práv a povinností, které je sice rovněž okolností vylučující

⁷⁸ Vlastní zdroj.

protiprávnost, nemá však ve výčtu uvedeném v českém trestním zákoníku, samostatné ustanovení. Jelikož je tématem bakalářské práce oprávněné použití zbraně, bude následující komparace zaměřena pouze na tento institut.

Ustanovení § 32 „Oprávněné použití zbraně“ trestního zákoníku České republiky, odpovídá § 26 slovenského trestního zákona, který nese shodné označení „Oprávněné použitie zbrane“. Znění prvního odstavce, ve kterém je uvedeno, že použití zbraně v souladu se zákonem není trestným činem, plně koresponduje s tuzemskou právní úpravou. I zde tedy zákon odkazuje na jiné právní předpisy, kterými jsou zákony upravující činnost bezpečnostních sborů a ozbrojených sil.

Zásadní rozdíl však spočívá v již samotné existenci druhého odstavce, podle kterého se za použití zbraně v souladu se zákonem považuje rovněž její použití proti jinému ve svém obydlí na ochranu života, zdraví anebo majetku, pokud osoba do obydlí neoprávněně vnikne anebo v něm neoprávněně setrvá a nejde o nutnou obranu. To neplatí, pokud byla přitom jinému úmyslně způsobena smrt. Ve slovenské právní úpravě není tedy na rozdíl od tuzemské, zachován monopol na legitimní násilí ve prospěch příslušníků bezpečnostních sborů a ozbrojených sil, jelikož možnost použití zbraně podle druhého odstavce náleží rovněž oprávněným držitelům zbraní.

Na první pohled je zde patrné ovlivnění angloamerickou právní kulturou. Jen stěží si lze představit, že by se ustanovení v podobném znění dostalo i do našeho trestního zákoníku. Přesto se i u nás podobné snahy také objevily, avšak nikoliv ve vztahu k oprávněnému použití zbraně, nýbrž v souvislosti s ustanovením o nutné obraně. Dne 24. 3. 2014 předložil tehdejší poslanec parlamentu David Kádner návrh na změnu § 29, jenž měl být doplněn o nový odstavec ve znění: *„O nutnou obranu se jedná, je-li vedena proti osobě, která neoprávněně vnikla do cizího obydlí za použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná-li překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí, pokud takové jednání může u obránce vyvolat oprávněnou obavu z ohrožení života či zdraví jeho nebo jiné přítomné osoby.“*⁷⁹ Cílem novelizace mělo být poskytnutí právní jistoty obětem trestných činů, kterým agresor vnikl násilím do bytu nebo domu, a jež by se mohly v takovém případě bránit jakýmikoliv prostředky, přičemž by nebyly za takové jednání eventuálně trestně odpovědné. Zatímco útočník

⁷⁹ Návrh poslance Davida Kádnera na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna*. [online]. 25. 3. 2014 [cit.2020-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=97446>>.

bývá dobře připraven a mívá vše předem promyšleno a naplánováno, oběti bývají takovým nečekaným jednáním šokovány a vyděšeny, a nemají tak dostatek času pro výběr adekvátní obrany. Obránce pak v dané situaci úvahy o tom, jestli smí nebo nesmí použít zbraň, vůči útočníkům schopným a často odhodlaným sáhnout k jakékoliv formě agrese, a to i včetně úmyslného usmrcení, aby tím odstranil nepohodlného svědka, značně znevýhodňují.⁸⁰

V předchozích kapitolách bylo konstatováno, že možnost použití zbraně za podmínek krajní nouze a nutné obrany, není omezena pouze na osoby, pro které to vyplývá z ustanovení § 32 trestního zákoníku, ale rovněž i na osoby, které jsou oprávněny zbraň držet podle zákona o zbraních. Zde však opět hraje roli definice pojmu zbraň, kterou se v těchto případech rozumí zbraň střelná. Z toho pak vyplývá, že ostatní osoby by se mohly za podmínek nutné obrany bránit například zbraněmi údernými, bodnými, sečnými, případně čímkoliv, co lze jako zbraň použít.

Ve znění § 26 slovenského trestního zákona, je pak zajímavá zejména ta část druhého odstavce, z níž vyplývá možnost použití zbraně právě v případech, kdy se nebude jednat o nutnou obranu. Rovněž definice nutné obrany, je ve slovenském trestním zákoně odlišná. Na rozdíl od české úpravy, obsahuje slovenské ustanovení hned dva odstavce navíc. První odstavce se v obou právních normách v podstatě zcela shodují a druhé se od sebe odlišují jen velmi málo. Ze třetího odstavce pak vyplývá, že za odvracení útoku nebude ani v případě nepřiměřené obrany trestně odpovědná osoba, jednající v silném rozrušení způsobeném útokem, zejména v důsledku zmatku, strachu anebo leknutí. Ve čtvrtém odstavci je pak v podstatě definována takzvaná putativní, tedy domnělá obrana, spočívající v negativním skutkovém omylu. Pachatel může být v takovém případě trestně odpovědný maximálně za nedbalostní trestný čin. Uvedená možnost se nachází rovněž i v české právní úpravě, kde odpovídá § 18 odst. 4 trestního zákoníku.

Již pouhá existence druhého odstavce § 26 slovenského trestního zákona, působí nadbytečným dojmem. Samotná přítomnost cizí osoby v obydlí totiž může být vnímána jako přímo hrozící anebo trvajícím útok, kterým byl současně spáchán trestný čin „Porušovanie domovej slobody“, podle § 194 slovenského trestního zákona. Uvedená

⁸⁰ Srov. Novela nutné obrany? In *Lex - Sdružení na ochranu majitelů zbraní* [online]. 22. 3. 2014 [cit.2020-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://gunlex.cz/zbrane-a-legislativa/legislativa/940-novela-nutne-obrany>>.

skutečnost pak zakládá možnost využití institutu nutné obrany, podle § 25 slovenského trestního zákona. Znění druhého odstavce § 26 slovenského trestního zákona pak na první pohled plní pouze jakousi preventivní funkci, která má za úkol odradit potenciální pachatele od jejich úmyslu neoprávněně vstoupit do cizího obydlí. Kromě případného uložení trestní sankce, jim totiž hrozí rovněž i mnohem reálnější možnost vzniku újmy na zdraví či na životě, a to právě díky možnosti použití střelné zbraně ze strany domácích osob.⁸¹

6.1 Srovnání podmínek pro použití zbraně policistou v České republice a na Slovensku

Jak již bylo konstatováno v předchozí části bakalářské práce, právní úprava podmínek použití zbraně je nejkomplexněji řešena v zákoně o policii. Ke stejnému závěru pak lze dojít rovněž i po bližší analýze slovenské právní úpravy, kde je činnost policie upravena zákonem č. 171/1993 Z.z., o Policajnom zbore, (dále jen „slovenský zákon o policii“). Při porovnání obou zákonů, je možné v nich nalézt mnoho společných rysů. Mezi rozdílné rysy naopak patří fakt, že ve slovenském zákoně o policii, je použití zbraně zařazeno mezi donucovací prostředky. Rozdílná je rovněž i definice pojmu zbraň, kterou se podle slovenského zákona o policii rozumí zbraň střelná včetně doplňků zbraně a střeliva, bodná zbraň a zbraň hromadné účinnosti.

Situace, ve kterých může policista použít zbraň, jsou uvedeny v § 61 slovenského zákona o policii, který se v podstatě téměř shoduje s § 56 zákona o policii. Slovenská úprava však obsahuje navíc jedno ustanovení, které umožňuje policistovi použít zbraň v situaci, kdy je zapotřebí v bezprostředním prostoru státní hranice přinutit k zastavení dopravního prostředku, jehož řidič na opakovanou výzvu nebo znamení dané podle zvláštního předpisu nezastaví. V této souvislosti je třeba uvést, že Slovensko je sice stejně jako Česká republika součástí schengenského prostoru, avšak na rozdíl od České republiky, má navíc pozemní vnější státní hranici s Ukrajinou.

Další odlišnost lze nalézt v § 61 odst. 1 písm. c) slovenského zákona o policii, který umožňuje policistovi použít zbraň, pokud není možné jinak překonat odpor směřující ke zmaření služebního zákroku. Na rozdíl od tuzemské právní úpravy, kde se

⁸¹ Srov. SLOVENSKO. Zákon č. 300 ze dne 20. května 2005 trestný zákon. In *Zbierka zákonov, Slovenská republika*. 2005, s. 1-185. Dostupné z WWW: <https://www.slov-lex.sk/static/pdf/2005/300/ZZ_2005_300_20200101.pdf>.

podobná okolnost nachází v § 56 odst. 1 písm. d) zákona o policii, se totiž jednak nemusí jednat o odpor aktivní a služební zákrok navíc nemusí být označen jako závažný. Uvedená skutečnost lze tedy jednoznačně vnímat ve prospěch slovenské právní úpravy, jelikož při vyhodnocování oprávněnosti služebního zákroku není nutné posuzovat druh kladeného odporu, ani míru závažnosti zákroku.

Posledním rozdílem je pak povinnost, aby slovenský policista před použitím střelné zbraně nejprve použil varovný výstřel. Od varovného výstřelu do vzduchu však lze upustit, je-li policista sám napaden, je-li ohrožen život nebo zdraví jiné osoby anebo věc nesnese odkladu. Víceméně shodné jsou pak povinnosti, které je nezbytné splnit před a po použití zbraně. Podobné je rovněž ustanovení o zákroku pod jednotným velením. Po porovnání obou právních úprav je tedy možné konstatovat, že policisté obou států mají srovnatelná oprávnění, mezi nimiž lze nalézt pouze minimální rozdíly.⁸²

6.2 Oprávněné použití zbraně na Slovensku v praxi

V nedávné minulosti došlo k použití zbraně známým hercem a bývalým politikem Milanem Kňažkem, který v brzkých nočních hodinách dne 11. 1. 2017, ve své bratislavské vile postřelil zloděje. Uvedené jednání bylo následně policejním orgánem vyhodnoceno jako oprávněné použití zbraně. Kňažko uvedl, že jej ze spánku probudilo počínání zloděje, který se ve vedlejší místnosti zrovna hrabal v jeho tašce. Na to reagoval tím, že bez jakéhokoliv předchozího varování na zloděje třikrát vystřelil ze své legálně držené zbraně značky ČZ vzor 75. Střelil prý ze vzdálenosti zhruba čtyř metrů, přičemž mířil směrem na pachatelovy nohy. Zraněného zloděje následně zadržela policie venku na zahradě. Jak se později ukázalo, byl jím český občan Pavel Novotný, který byl již v minulosti pro majetkovou trestnou činnost stíhán nejen v Čechách, ale také v Německu a Rakousku. Recidivista Novotný byl nejprve za krádež a porušování osobní svobody odsouzen ke třem letům odnětí svobody nepodmíněně, ale v následném odvolacím řízení mu byl nakonec trest zvýšen na pět let a čtyři měsíce.⁸³

⁸² Srov. SLOVENSKO. Zákon Národenej rady Slovenskej republiky č. 171 ze dne 6. července 1993 o Policajnom zbore. In *Zbierka zákonov, Slovenská republika*. 1993, s. 1-62. Dostupné z WWW: <https://www.slov-lex.sk/static/pdf/1993/171/ZZ_1993_171_20200101.pdf>.

⁸³ Srov. Čech, který kradl v Kňažkově vile, dostal tvrdší trest. Místo tří roků pět. In *iDnes* [online]. 20. 11. 2018 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/milan-knazko-vila-cech-trest-pet-let-vezeni.A181120_144553_zahranicni_kha>.

Jelikož bylo výše uvedené jednání vyhodnoceno jako oprávněné použití zbraně, které je jednou z okolností vylučující protiprávnost, nebyl Milan Kňážko vůbec ze spáchání trestného činu obviněn. Tato skutečnost je důkazem odlišně koncipované právní úpravy institutu oprávněného použití zbraně v obou zemích. Pokud by se totiž stejný incident odehrál u nás, musel by být tento skutek policejním orgánem kvalifikován jako trestný čin ublížení na zdraví. Jednání by sice bylo následně posuzováno z hlediska podmínek nutné obrany, o její oprávněnosti by však musel rozhodovat soud. Důkladně by pak musela být zvážena zejména otázka přiměřenosti obrany, a to vzhledem k použití střelné zbraně vůči neozbrojenému útočníkovi.

Závěr

Výsledkem této bakalářské práce je logické uspořádání všech zákonných podmínek, za kterých je možné použít střelnou zbraň v rámci institutu oprávněného použití zbraně, který patří mezi jednu z pěti taxativně vyjmenovaných okolností vylučujících protiprávnost. Díky vytvoření uceleného přehledu konkrétních situací, došlo naplnění cíle stanoveného v její úvodní části, kterým bylo provedení analýzy všech podmínek, za kterých je možné uvedený institut realizovat. Pro dosažení tohoto výsledku byly nejprve jednotlivé právní předpisy upravující činnost bezpečnostních sborů a ozbrojených sil, stručně představeny. Následně byla příslušná ustanovení týkající se použití zbraně porovnána s příslušnými ustanoveními zákona o policii, který je v dané oblasti nejkompexněji řešenou právní normou. Na závěr byla analyzována jednotlivá ustanovení zákona o policii upravující podmínky pro použití zbraně příslušníky policie. Tím byla vytvořena monografie poskytující kompletní přehled všech těchto situací. Přínos bakalářské práce spočívá zejména v katalogizaci všech podmínek, které jsou jinak obsaženy v mnoha různých právních předpisech, a to jejich uspořádáním do jediného souhrnného a systematizovaného textu.

Zajímavá zjištění přináší porovnání tuzemské právní úpravy v oblasti okolností vylučujících protiprávnost, zejména pak institutu oprávněného použití zbraně, se slovenskou legislativou. Pro srovnání byla slovenská právní úprava zvolena především vzhledem ke společné historii obou našich zemí a z toho plynoucí dlouhodobé společné právní úpravě. Po provedení vzájemné komparace obou právních úprav v této oblasti, lze konstatovat, že jejich základní pojetí má sice mnoho společných rysů, avšak konkrétní ustanovení vykazují některé až překvapivé rozdíly. To platí zejména v případě institutu oprávněného použití zbraně, v rámci kterého je na Slovensku použití zbraně nad rámec nutné obrany, umožněno rovněž i civilistům.

Současná právní úprava vykazuje poměrně značný prostor pro zpřesnění výkladu některých dosud neupravených pojmů, které sice bývají hojně využívány, avšak jejich definice musí být dovozovány buďto z odborné literatury anebo z judikatury. Z hlediska *de lege ferenda*, by proto obecná úprava institutu oprávněného použití zbraně, už nemusela neodkazovat na neurčité množství právních předpisů, nýbrž pouze na jeden speciální zákon, který by podmínky oprávněného použití zbraně sjednocoval.

V tomto zákoně by se mohly také nacházet i definice typických situací, ve kterých může docházet k použití zbraně. Rovněž by zde mohla být definována oprávnění různých kategorií osob, jako například „každý“, „držitel příslušné skupiny zbrojního průkazu“, „pracovník soukromé bezpečnostní služby“, „strážník obecní či městské policie“, „příslušník bezpečnostního sboru“ nebo „příslušník ozbrojených sil“, použít za konkrétních okolností střelnou zbraň. Pokud by takový zákon přesně specifikoval, za jakých podmínek by mohly určité kategorie osob zbraně použít, mohlo by to zároveň výrazně přispět k lepšímu právnímu povědomí všech občanů. Stejný zákon by také mohl vymezit i další pojmy, například sjednotit výraz „zbraň“, který je uváděn v mnoha právních předpisech, avšak rozdílně definován. Dále pak chybí jednotná definice pojmu „služební zbraň“, který by se dal vyjádřit například jako „krátká střelná zbraň, svěřená za účelem výkonu zaměstnání nebo povolání“. Dalším právně neurčitým pojmem je „nebezpečný pachatel“, který, jak bylo již konstatováno v předchozích kapitolách, rovněž dosud nebyl v žádném právním předpise definován. Jednotná definice tohoto výrazu by pak mohla mít v budoucnu pozitivní vliv na posuzování oprávněnosti služebních zákroků.

Z celkového pohledu lze sice současnou právní úpravu okolností vylučujících protiprávnost hodnotit jako poměrně zdařilou, a to až na institut oprávněného použití zbraně, jehož současné vymezení se vzhledem k výše popisovaným skutečnostem, jeví jako nedostatečné. Je tomu tak zejména z důvodu jeho nekonkrétnosti a z toho pramenící nepřehlednosti. Snahou autora této bakalářské práce bylo proto přispět ke snadnější orientaci v souvisejících právních předpisech, která je nezbytná pro získání úplné představy o právním vymezení tohoto institutu, neurčitě upraveného v § 32 trestního zákoníku.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 3614 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
2. ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GŘIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, 1052 s. ISBN 978-80-7552-358-7.
3. NOVOTNÝ, F. *Právo na sebeobranu*. Praha: LexisNexis CZ, 2006. 114 s. ISBN: 80-86920-10-0.
4. MATES, P. a kol. *Nové policejní právo: právní předpisy s komentářem: podle stavu k 1.1.2009*. Praha: Linde, 2009. 338 s. ISBN 978-80-7201-743-0.
5. HRAZDÍRA, I., KOVÁRNÍK, L., NOVOTNÝ, F. *Použití zbraně a zákon*. Praha: Eurounion, 2000. 412 s. ISBN 80-85858-83-5.
6. VANGELI, B. *Zákon o policii České republiky*. 2. vyd. Praha: Beck, 2014. 461 s. ISBN 978-80-7400-543-5.
7. ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 479 s. ISBN 978-80-7380-447-3.
8. VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L. *Zákon o obecní policii*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2019. 447 s. ISBN 978-80-7400-729-3.
9. TERYNGEL J., KREML A., *Zákon č. 119/2008 Sb., o zbraních*, 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. 529 s. ISBN 978-80-7357-461-1.
10. HIRT, M., VOREL, F. *Soudní lékařství II. díl*. Praha: Grada Publishing, 2016. 240 s. ISBN 978-80-271-0268-6.

Elektronické zdroje

1. Komentář k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In Nové ASPI [online]. Ke dni 1. 7. 2019 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z WWW: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/32567/1/2#pa_59>.
2. Expolicista Jiří Tišler je podle soudu nevinný. In *Policista* [online]. 1. 4. 2016 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.policista.cz/clanky/reportaz/1178/>>.
3. Novela nutné obrany? In *Lex Sdružení na ochranu majitelů zbraní* [online]. 22. 3. 2014 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://gunlex.cz/zbrane-a-legislativa/legislativa/940-novela-nutne-obrany>>.
4. Čech, který kradl v Kňážkově vile, dostal tvrdší trest. Místo tří roků pět. In *iDnes* [online]. 20. 11. 2018 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z WWW:

<https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/milan-knazko-vila-cech-trest-pet-let-vezeni.A181120_144553_zahranicni_kha>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 1-464. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>. ISSN 1211-1244.
2. ČESKO. Ústavní zákon České národní rady č. 1 ze dne 16. prosince 1992. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1993, částka 1, s. 1-16. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=598>>. ISSN 1210-0005.
3. ČESKO. Usnesení předsednictva ČNR č. 2 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, jako součástí ústavního pořádku České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1993, částka 1, s. 17-23. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5989>>. ISSN 1210-0005.
4. ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 91, s. 4086-4115. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>. ISSN 1211-1244.
5. ČESKO. Zákon č. 17 ze dne 8. prosince 2011 o Celní správě České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 5, s. 98-123. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6101>>. ISSN 1211-1244.
6. ČESKO. Zákon ČNR č. 555 ze dne 17. listopadu 1992 o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1992, částka 112, s. 3298-3302. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2635>>. ISSN 1210-0005.
7. ČESKO. Zákon ČNR č. 553 ze dne 6. prosince 1991 o obecní policii. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1991, částka 104, s. 2736-2742. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2516>>. ISSN 1210-0005.

8. ČESKO. Zákon č. 341 ze dne 6. listopadu 2011 o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011, částka 120, s. 4242-4772. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6043>>. ISSN 1211-1244.
9. ČESKO. Zákon č. 219 ze dne 14. září 1999 o ozbrojených silách České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 76, s. 3693-3293. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6043>>. ISSN 1210-0005.
10. ČESKO. Zákon č. 124 ze dne 5. března 1992 o Vojenské policii. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1992, částka 30, s. 735-742. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2553>>. ISSN 1210-0005.
11. ČESKO. Zákon č. 153 ze dne 7. července 1994 o zpravodajských službách České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1994, částka 49, s. 1601-1604. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2778>>. ISSN 1210-0005.
12. ČESKO. Zákon č. 154 ze dne 7. července 1994 o Bezpečnostní informační službě. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1994, částka 49, s. 1605-1629. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2778>>. ISSN 1210-0005.
13. ČESKO. Zákon č. 289 ze dne 16. června 2005 o Vojenském zpravodajství. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 104, s. 5388-5393. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4702>>. ISSN 1211-1244.
14. ČESKO. Zákon č. 449 ze dne 27. listopadu 2001 o myslivosti. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 168, s. 9749-9770. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3746>>. ISSN 1210-0005.
15. ČESKO. Zákon č. 119 ze dne 8. března 2002 Zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů,

- a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 52, s. 3038-3070. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3871>>. ISSN 1210-0005.
16. ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 14. září 2000 o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98, s. 4570-4616. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3486>>. ISSN 1210-0005.
17. ČESKO. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209 ze dne 21. února 1991, o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na Úmluvu navazujících. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská Federativní Republika*. 1992, částka 41, s. 1073-1087. Dostupné z WWW: <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2564>>. ISSN 1210-0005.
18. ČESKO. Nález Ústavního soudu České republiky [ze dne 5. 11. 2019]. In *Ústavní soud, Česká republika*. 2019, spisová značka II. ÚS 474/19. Dostupné z WWW: <https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2019/II_US_474_19_an.pdf>.
19. ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu [ze dne 31. 5. 2007]. In *Nejvyšší soud, Česká republika*. 2007, spisová značka 7 Tdo 628. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=31341E44D922E9E4C1257A4E00673C46&>.
20. ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu [ze dne 30. 7. 2003]. In *Nejvyšší soud, Česká republika*. 2003, spisová značka 5 Tdo 792. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=A1A3E139C14410E8C1257A4E0065278D>.
21. ČESKO. Rozsudek Nejvyššího soudu [ze dne 13. 9. 2006]. In *Nejvyšší soud, Česká republika*. 2006, spisová značka 3 Tdo 840. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=F52D3F8D14CA0556C1257A4E0069746E>.
22. ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu [ze dne 26. 10. 2006]. In *Nejvyšší soud, Česká republika*. 2006, spisová značka 6 Tdo 798. Dostupné z WWW:

- <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=1802299D9E46B1D0C1257A4E00690BFE>.
23. ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu [ze dne 18. 1. 2012]. In *Nejvyšší soud, Česká republika*. 2012, spisová značka 8 Tdo 1623. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=7625B38D87CF372EC1257A4E00654119&>.
 24. ČESKO. Usnesení Nejvyššího soudu [ze dne 2. 6. 2010]. In *Nejvyšší soud, Česká republika*. 2010, spisová značka 8 Tdo 353. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=1D4F948768FF65B3C1257A4E0064D86A>.
 25. SLOVENSKO. Zákon č. 300 ze dne 20. května 2005 trestný zákon. In *Zbierka zákonov, Slovenská republika*. 2005, s. 1-185. Dostupné z WWW: <https://www.slov-lex.sk/static/pdf/2005/300/ZZ_2005_300_20200101.pdf>.
 26. SLOVENSKO. Zákon Národenej rady Slovenskej republiky č. 171 ze dne 6. července 1993 o Policajnom zbore. In *Zbierka zákonov, Slovenská republika*. 1993, s. 1-62. Dostupné z WWW: <https://www.slov-lex.sk/static/pdf/1993/171/ZZ_1993_171_20200101.pdf>.
 27. EU. Rozsudek velkého senátu [ze dne 20. 12. 2004]. In *Evropský soud pro lidská práva, Evropská unie*. 2004, číslo stížnosti 50385/99, ve věci Makaratzis proti Řecku.
 28. EU. Rozsudek velkého senátu [ze dne 6. 7. 2005]. In *Evropský soud pro lidská práva, Evropská unie*. 2005, číslo stížnosti 43577/98, ve věci Nachova proti Bulharsku.

Ostatní zdroje

1. Návrh poslance Davida Kádnera na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna*. [online]. 25. 3. 2014 [cit.2020-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=97446>>.
2. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 156 ze dne 12. prosince 2008., o zabezpečení, přidělování a nošení služebních zbraní, střeliva a munice v Policii České republiky. In *Sbírka interních aktů řízení*. 2008. 13 s.

Seznam zkratk

NP	neznámý pachatel
PČR	Policie České republiky
CS	celní správa
VSJS	Vězeňská služba a justiční stráž
MP	městská policie
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
OS	ozbrojené síly
VP	Vojenská policie
ZS	zpravodajské služby
MS	myslivecká stráž